ОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

ой Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй, Министрнүүдэй Советэй орган

110 (10787) | 1965 оной майн 12, среда | Сэн 2 мүнгэн

ЧЕКИСТНҮҮД—ДАЙНАЙ ГЕРОЙНУУД

СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу-ехэ дайнай жэлнүүдтэ немец-фашис булимтарагшадтай тэмсэлэй фронтнууд дээрэ командованиингаа даалгабаринуудые эрхим һайнаар дүүргэһэнэйнь, тиихэдээ шэн зориг, баатар габьяа гаргаһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Советэй Президиум 1965 оной майн 8-найнгаа Указаар нимэ табан чекистдэ **Советскэ Союзай Геройн** үндэр дээдэ нэрэ зэргэ: Рядовой **Горячев** Николай Ивановичта, лейтенант **Морин** Федор Васильевичта, политругай орлогшо **Петров** Василий Васильевичта, подполковник **Рубцов** Герасим Архиповичта, капитан **Середа** Иван Михайловичта наһа бараһан хойнонь олгобо.

Немец-фашис булимтарагшадтай дайлалдахадаа онсо шалгарһан, Гүрэнэй аюулгүйе сахиха сэрэгүүдэй ба органуудай 1632 офицер, сержант ба рядовойнор СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1965 оной майн 8-най Указаар СССР-эй орденууд, медальнуудаар шагнагдаа. Дайсанай тыл дотор тусхай даалгабари дүүргэһэн 4 чекист—**Ленинэй** орденоор, 18 хүн—**Улаан Тугай** орденоор, 125 хүн—**Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай** 1 шатын орденоор шагнагдаһан байна.

(ТАСС).

ҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРАВИТЕЛЬСТВАНУУД, ПАРЛАМЕНТНУУД БОЛОН АРАДУУДТА

шис Германиие илаһан Илалтын хорин жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, Советскэ правительствын хандаһан

ХАНДАЛГА

урда тээ түүхэдэхи үшэр, эгээн лэ ехээр аһан дайн дүүрээ һэн. хара хүсэнүүдэй эргүүгээр гэмтэ ябуулгые тон далай үзэгдэл болоһон изм хумхиин тооһон йгаа. Фашис Германи диилдэһэнэй мэдэр-

тэмсэлэй гол хүшэр даажа гараһан совет габьяа бүхы дэлхэйн болонхой. Советско-ог дээрэ гитлеровскэ үсэнүүд үгы хэгдээ. гэжэ суурхадагаараа фашис сэрэгүүд эндэ тайгаар һамна бута гаа. Диилдэн унаһан баатарлиг совет сэ-туг бадаруулаа.

фашизмые, тэрэнэй һамна бута сохилго дратай бүхы арадуу-алта болоно. Энэ илал-скэ коалициин үрэ-нуудай, арадай эсэр-нүүдэй сэрэгшэдэй, үүсэдэг бүхы хүнүү-дай, патриодуудай, рэ сүлөөгэй түлөө хамтын оролдолгоор өөдэр алдарта илал-ар хорин жэлэй ойн хүүд хадаа дайсаниие туйлагшадые бул-ааһан эрэлхэг зориг-шадые совет хүнүүд

та ехэ үнэтэйгөөр миллион хүн алуу-ад миллион хүн гэм-охолон болоо, олон өөө алуулжа, олон хэнэ боложо зобоо, хоёрдохи дайнһаа юумэнүүд хүн ту-оһон байна. Дайнай үлүүтэй совет хү-байна. Фашис зэр-городые һандаргаа, тосхонуудые галдаа. хохидол тухай һа-ыматтал хэдэхэн ба-болоно.

Югославиин, Чехосло-ин, Англиин, Гре-, Норвегиин, Даниин ронуудай ара-ншүүд хүндэ хүшэр асалан зоболон то-арадууд концентра-удта сэрэгэй пле-рүүд, үбгэд болон овецүүдэй эрлиг худажа байһан, үгүүр гитлеровскэ алалгын фабриканууудай пеэшэнгүүдһээ утаанай гаража байһан һүртэ шэрүүн ye сагые мартахагүйл. Совет городууд болон тосхонуудай һандархай, Освенцим, Бухенвальд, Польшын ниислэл Варшавын, Англиин Ковентри городой, чешскэ Лидице һууринай, Франциин Орадур тосхоной һандархайнууд фашизмын жэгшүүритэ муухай гэмтэ ябадалые элишэлһэн зүйлнүүд боложо, хүн түрэлтэнэй сээжэ зүрхэндэ хододоо һанагдажа ябахал.

Мүнөө ye сагта, мүн саашанхи ye сагта хэрэгтэй болохо тобшолнуудые хэхын тулада үнгэрһэн дайнай һүртэ шэрүүн ушарнууд тухай арадууд мүнөө дурдана гээшэ.

Манай ye сагта дэлхэйн эзэмдэн абаха гэһэн ямаршье һанаашалга заабол тонехээр урагшагүйдэхэ гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайн харуулжа үгөө. Энэ хадаа Гитлерэй замаар дахяад ябахые һэдэгшэдтэ бултандань шанга уридшалан һануулга боложо үгэхэ байна. Өөрынгөө эзэрхэлгэ тогтоохын тулада хүн түрэлтэниие дэлхэйн дайнда татан оруулха бэлэдхэл хэжэ байдаг бүхы этэгээдүүдые арадууд һамна бута сохижо хаяха.

Социальна дэбжэлтын болон национальна сүлөөрэлгын замаар арадуудай дабшажа ябаһан агуу-ехэ дабшалтые тогтоожо шадаха хүсэнүүд мүнөөнэй дэлхэй дээрэ үгы гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайн харуулжа үгөө. «Антикоминтерновскэ хэлсээн» гэдэгээр халхабша хээд, дайн байлдаае бэлэдхэжэ эхилэгшэд, эзэрхэг түримхэйшүүлые тухирагшад хадаа социализмые, уласхоорондын революционно хүдэлөөе бута сохихо түсэбтэй байгаа гээшэ. Гэхэ зуура, дайнай ябасые арадууд шиидхэжэ, дэбжэлтын дайсадай һанаашалгые буруу һүргэһэн байгаа.

Фашизмые илаһан бүхэдэлхэйнтүүхэтэ илалта дэлхэйн политическэ түхэл шэнжые хубилгаа. Фашизмда эсэргүү тэмсэлэй болон арадай-демократическа революциннуудай болоһонһоо уламжалан, баруун тээ болон зүүн тээ шэнэ социалис гүрэнүүд тогтожо, дэлхэйн социализмын системэ бии болоо. Энэ байгуулалта илагдашагүй, энэ байгуулалта газар дэлхэй дээрэ бата бэхеэр тогтоо, гитлеровскэ фашизмые һамна бута сохиһон энэ байгуулалтые мүнөө хэншье илажа шадахагүй гэжэ социализм гэршэлэн харуулжа үгөө.

Дэлхэйн хархис этэгээдүүдэй сохилтын хүсэнүүдые — Германиин, Италиин фашизмые болон Японой милитаризмые—һамна бута сохилго Азиин, Африкын болон Латиин Америкын дарлагданги арадуудай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй дэбжэлтэдэ угаа ехээр түһалаа. Олон миллион тоото хитад арад агуу-ехэ илалта туйлаа. Шэнэ шэнэ оронууд социализмын замда орохол байха. Түүхэтэ хүгжэлтын хуули ёһон иимэ байнал.

Дэлхэйн хоёрдохи дайн арадуудта мүн ондоошье һургаал боложо үгөө. Дайнай ажуулай зохёолдожо ороходо тэрээндэ эсэргүүгээр эдэбхитэй ябуулга хэлгые зааханааршье удааруулаа һаа, эзэрхэг түримхэйшүүлые тухиран дэмжэһэнтэй адли удхатай гэжэ дайнда бэлэдхэлгын, тэрэниие һүжэрөөлгын бүхы түүхэ харуулжа үгэнэ. Гитлеровскэ фашизмын гэмтэ муухай урашагта ябуулгые гаргуулангүй байха арга тай байгаа гү? Хэрбээ эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй нягта жагсаалтай байжа, эдэбхитэйгээр ябуулга хээ һаань, эб найрамдал хангахые хүсэнэбди гэжэ худал хуурмаг үгэ шашажа, өөһэдынь ороноуудай национальна аша туһада эсэргүү ябуулга хэдэг эзэрхэг түримхэйшүүлдэ туһалагшадай үгые баруун ороноуудтахи зарим этэгээдүүдэй дуулаагүй һаань, гитлеровскэ фашизмда харата ааша гаргуулангүй байжа болохо байгаа. Советскэ Союзай хүсэдэг байһан шэнгеэр хамтаараа аюулгүй байдал сахиха бата бэхи гурим хаһа саг соонь тогтоогоод байгаа һаа, фашизмда харата ааша гаргуулангүй байжа болохо байгаа.

Термоядерна һүртэ аюул хүн түрэлтэндэ тохёолдуулха байһан дэлхэйн шэнэ дайе хайшан гээд зайсуулхаб гэһэн асуудал мүнөө дэлхэйн зоной үмэнэ табигдана.

Научно-техническэ революци хүнэй гарта түгэлдэр хүсэ үгөө: хүн атомна ядрое гүнзэгыгөөр шэнжэлэн мэдэдэг болоо, аяар холын замбуулин юртэмсые добтолжо эхилээ. Хүн түрэлтэнэй оюун бодолой агуу-ехэ туйлалта зохёон байгуулхы хэрэгтэ зорюулагдаха ёһотой.

Гэхэ зуура, мүнөөнэй байдал ямар бэ гэхэдэ, хүн зониие олоор хюдаха, буу зэбсэгээ дэлхэй дээрэ тон олоор байгуулагдаашье һаань, бүри ехэ һүртэ муухай шэнэ зэбсэгүүд байгуулагдана. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэгдэжэл байһаар. Дэлхэйн али нэгэ райондохи байдал шахардуу болоно, дэлхэйе гал түймэртэ хүргэжэ болохоор нютаг нютагуудтахи дайн байлдаанууд һүжэрөөгдэнэ.

Мүнөө Вьетнамда боложо байһан ушар бүхы ороноуудай арадуудай һанаа сэдьхэл зобоохо ёһороол зобооно. Бүхы дэлхэйн зоной хараһаар байтар США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүд Урда-Вьетнамда интервенци хэнэ, Вьетнамай Демократическа Республикын газарые эрлиг муухайгаар бомбодоно. Энээниие сэхэ хэгдэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулга гэхэнээ өндоогоор сэгнэжэ болохогүй. Америкын эзэрхэг түримхэй ябуулга дары түргэнөөр болюулха, Урда-Вьетнамһаа Америкын сэрэгүүдые гаргаха, бүхы вьетнам арадта эрхэ сүлөө болон бэеэ даанхай байдал хангаха үүргэтэй женевскэ хэлсэнүүдые нарииаар сахиха тухай социалис оронууд, эб найрамдалда дуратай бүхы арадууд эрид шанга эрилтэ хэнэ.

Карибска далай шадархи байдал аюултай шахардуу шанга болоно, тэндэ баатарлиг Кубада эсэргүү харата муухай аашанууд болюулагданагүй, тэндэ Доминиканска Республикада эсэргүүгээр США-гай сэрэгүүд интервенци хэнэ. Конго, Анголо, Мозамбик болон бусад зарим ороноуудта колонизаторнууд арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе зэбсэгэй хүсөөр дараха һэдэлгэ гаргана. Зүгөөр бомбонууд, газууд, гал шатаадаг бомбонууд һандаран упажа байһан колониальна империие һэргээжэ шадахагүй. Хүгжэжэ эхилһэн оронууд болон арадууд өөһэдынгөө илалтануудые батадхаха замаар тогтон торонгүй дабшана, гэгээн гэрэлтэ байдал, дэбжэлтэ, национальна болон социальна сүлөөрэлгэ тээшэ тэдэнэй дабшалтые хэншье зогсоожо шадахагүй.

Арадууд хадаа дайнай һүргаалые хараадаа абан, Европын түбтэ боложо байһан ушарнуудай хүгжэлтын хойноһоо хёрхо хурсаар ажаглан харана. Энэ яһала ойлгосотой. Баруун Германиин үһөө нэхэхые эрмэлзэдэг этэгээдүүд Германиин милитаризмын зүгһөө һүжэрөөгдэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгада хоёрдохёо дайрагдаһан ороноуудта дахяад аюул тохёолдуулжа байна. Үһөө нэхэхые эрмэлзэгшэд Европодохи мүнөөнэй хилэнүүдые хэрэгсээхые хүсэнэгүй. Тэдэнэр ядерна зэбсэгтэй болохо гэжэ дугташана.

Мүнөө дээрээ ороһтоодуй байгаа саггань, эзэрхэг ябуулга болон дайнай ушарта аашануудай замда дабгдашагүй һаад хаалта бодхохо хэрэгтэй. Үнгэрһэн дайн тухай дурдахадаа мүнөө арадууд иимэ гол тобшолол хэнэ.

Энэ хадаа манай ye сагта яһала дүүргэдэхээр, яһала шиидхэгдэхээр зорилго болоно. Дэлхэй дээрэхи оршон байдал дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээхи үсынхидэ орходоо тад ондоо болонхой. Үнгэрһэн бүхы дайнуудай хойшолонгуудтай сасуулашагүй ехэ гай хохидолые манай дэлхэйдэ термоядерна дайнай тохёолдуулха байһые мэдэдэг хэдэн олон миллион хүнүүд эб найрамдалай түлөө тэмсэнэ. Социалис үрэнүүдэй агуу-ехэ хани нэгэдэлэй асари ехэ материальна болон политическэ хүсэ шадал эб найрамдалай хэрэгтэ алба хэнэ. Дэлхэйн дайнай аюулда эсэргүү тэмсэлдэ Азиин, Африкын, Европын болон Латиин Америкын эб найрамдалда дуратай үрэнүүд, капиталис ороноуудай хүдэлмэришэн анги, ажалшад улам бүри ехэ туһа нэмэри оруулалсана.

Уласхоорондын хурса тулалдаануудые амгалан ёһоор гуримшуулха, милитаризмын хүсэнүүдэй амые татаха талаар эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд Германиин фашизмые һамна бута сохиһонһоо хойшо үнгэрһэн хорин жэлэй турша соо нэгэтэ башэ амжалта туйлажа шадаһан байна. Иимэ юумые мүнөөшье хэжэ болохо, хэхэ хэрэгтэй гээшэ.

Эб найрамдалай хүби заяанай түлөө агуу-ехэ харюусалгые үрэнүүдэй правительстванууд болон парламентнууд дааха байна. Дэлхэйн дайе нэгэнье арадай- хүсэдэггүй байһые, термоядерна аюулһаа хохидохые хүсэдэггүй байһые правительстванууд болон парламентнууд хэрэгсээнгүй гаража шадахагүй байна.

Баруун ороноуудай зарим этэгээдүүд коммунизмые үзэн ядадаг байһан дээрэһээ дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ өөһэдынгөө ороноуудай бодото аша туһые ойлгожо шадахаяа болёод, Германиин фашизмтай үгэсэжэ ороһон байгаа. Иимэ ушар байдалые дахяад тохёолдуулжа болохогүй. Энэ үршагта дурасхаал болоһон «мюнхенскэ политика» эзэрхэг түримхэйшүүлдэ дэмжэлгэ боложо үгөө. Иимэ политика ямар юумэдэ хүргөөб гэхэдэ: хамагай түрүүндэ энээниие үүсхэгшэдтэнь эсэргүүгээр зорюулагдаһан байгаа гэжэ мэдээжэ.

Антигитлеровскэ коалициин оронууд дайнай үедэ хамтынгаа дайсанда эсэргүүсэн нэгэн жагсаалда зэргэлэн ябаа. Социальна байгуулалтануудайнь ондо ондоо байлгаа энээндэ һаад болоогүй. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха политикые бүхы правительствануудай бодотоор бэелүүлгэдэнь капиталис болон социалис үрэнүүдэй социальна байгуулалтын ондо ондоо байлга мүнөөшье һаад хэжэ шадахагүй байна. Гитлеровскэ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн хамтаараа тэмсэхэдээ соратнигууд байһан зарим үрэнүүдэй правительстванууд дайнай үедэ тогтооһон харилсаа холбоогоо таһалдуулха замда ородог байна. Уласхоорондын хэрэгүүдтэ иимэ хараа бодол баримталалые түүхэ хэзээдэшье зүбтүүлхэгүй. Уласхоорондын ажуулгүй байдал хангахын, бүгэдэнитын эб найрамдал бэхижүүлхын тулада хамтаараа хүсэлэл ороддолго гаргахын, бусад оронууд болон арадуудай хэрэгүүдтэ хамааралсажа болохогүй байһые мэдэрэлгын, али алинайнгаа хуулита аша туһые хүндэлэлсэдэг байхын түлөө Советскэ Союз шууд сэхээр тэмсэдэг.

Хүсэнэй тэнсүүридэ, ядерна ye сагта дайнай һүжэрөөд байгаа һаань, ямар хойшолонтой байжа болохо байһанда зүбөөр сэгнэлтэ үгэхыень, дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайсуулха үрэ ехэтэй хэмжэзнүүдые абахыень бүхы ороноуудай правительствануудые Советскэ Союз дахяад уряална.

Уласхоорондын оршон байдал һайжаруулха талаар эрид алхамуудые хэхыень правительствануудһаа арадууд хүлеэнэ. Шиидхэгдээгүй асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхын тулада үгэ хүүр дэлгэхэ бэшэ, харин бодото хэрэгүүдые бүтээхэ гээшэ правительствануудһаа дуддыдаха байна. Арадуудайнгаа нэрэһээ ябуулга хэдэг дэлхэйн бүхы ороноуудай парламентнууд ехэ харюусалгатай.

Бүгэдэ иниитын эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай аша туһада зорюулан өөрынгөө зүтһөө бүхы шухала юумые хэхээр бэлэн байһанаа Советскэ Союз үшөө дахин элирхэйлэн мэдүүлнэ. Агуу-ехэ Ленинэй захяа заабариие хүтэлбэри болгодог Советскэ Союз эб найрамдалай хэрэгые хамгаалдаг байгаа, хамгаалхашье, дэлхэйн дай зайсуулхын түлөө эрид шууд тэмсэхэ. Манай үрэнэй амгалан ёһоной эрмэлзэлгэтэй байһанда хэншье бу нэжэглэг лэ. Зүгөөр эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эрид шанга сохилто үгэхөөр тэрэнэй шиидэнги байдагые бултадаа һайса мэдэдэг байг лэ!

Эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдые зогсоохын тулада тэдэндэ хамтаараа сохилто үгэхөөр арадууд батаар эмхидэн жагсаха ёһотой. Эб найрамдалай түлөө тэмсэлые һуларуулжа болохогүй. Дайн байлдаан арадуудта ойлгогдонгүйгөөр гэнтэ һүжэршэдэг гээд һанажа ябаха хэрэгтэй. Энээниие дэлхэйн нэгэдэхи болон хоёрдохи дайнуудай түүхэ гэршэлжэ үгэнэ.

Фашис дарлалтада эсэргүүсэлтын түгэлдэр хүдэлөөн, тэрэнэй эрэлхэг зориг, милитаризм болон дайн байлдаае үзэн ядалгань, эб найрамдал болон эрхэ сүлөөдэ тэрэнэй үнэн сэхэ байлгань мүнөө эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдые зоригжуулдаг байг лэ! Эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй үргэн ехэ фронтын эзэргэдэ олон миллион хүнүүдэй эмхидэн жагсаха хэрэгтэ тэдэнэй суртал бодолой, политическэ үзэлэй болон шажанда шүтэлгын илгаанууд һаад ушаруулха ёһогүй.

Эб найрамдал хамгаалхын тулада эдэбхитэй ябуулга хэхыень, өөрынгөө зэргые бүри нягтаар жагсаахыень, термоядерна дайнай аюулые мүнөөдөө үшөө мэдэрэзгүй байһан хүнүүдые бултыень тэмсэлдэ хабаадуулхыень уряалан бүхы ороноуудай арадуудта КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум, Советскэ правительство хандана.

Гитлеризмые диилэһэн Илалтын хорин жэлэй ой хадаа дайнай гуламтануудые усадхахын түлее тэмсэл шангадхалгаар тэмдэглэгдэхэ ёһотой.

Хамагай түрүүндэ Вьетнамда США-гай хэжэ байһан эзэрхэг ябуулгада эсэс табиха шухала байна. Газаа тээнээ хамааралсалгагүйгөөр хүби заяагаа вьетнам арад өөрөө шиидхэг лэ.

Эрхэ сүлөөгэй болон национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэжэ байһан Доминиканска Республикын, Конгын, Анголын, Мозамбигай болон бусад ороноуудай арадуудта эсэргүү колониальна дайн байлдаанууд эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй хамтын эдэбхитэй ябуулгануудаар дары зайсуулагдахань шухала болоно. Колониализм болон шэнэ ёһоной колониализм газар дэлхэй дээрэ байха ёһогүй!

Дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо үлэһэн шиидхэгдэзгүй асуудалнуудые гуримшуулхын тулада хүсэлэл оролдолгоёо арьбадхахые бидэнэр гитлеризмые диилэһэн илалтын хорин жэлэй ойн гүйсэһэн үдэрөөр дашарамдуулан уряалнабди.

Германида амгалан ёһоной гуримшуулга хэхэ зам табиха хэрэгтэй. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха, олониитын ондо ондоо байгуулалтатай үрэнүүдэй ажал хэрэгэй харилсаа холбоотой байха гол ёһонуудта үндэһэлэн Европодохи аюулгүй байдал хангаха бата бэхи гурим тогтоохо хэрэгтэй.

Ядерна зэбсэг хэрэглэлгэһээ арсаһан тухайгаа бүхы дэлхэйн үмэнэ тангариглан мэдүүлхыень ядерна зэбсэгтэй болоһон бүхы үрэнүүдые Советскэ Союз уряална. Энэ зэбсэгэй таран дэлгэрэлгые, ядерна зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгэдэ бүрн олон ороной хабаадалсадаг болохо ябадал зайсуулха шухала. Дэлхэйн элдэб районуудые ядерна зэбсэггүй орон нютагууд болгохо талаар олон правительствануудай, олониитын түлөөлэгшэдэй дурадхаһан түсэбүүдые бидэнэр дэмжэнэбди. Бусадай газар дээрэхи харинн сэрэгэй баазануудые усадхаха, томо үрэнүүдэй сэрэгэй бюджедуудые хороохо, урда урдаһаа хаража байһан сэрэгэй бүлэглэлнүүдэй хоорондо бэе бэсдээ добтолон оролсохогүй тухай хэлсээ баталха, яаралтайгаар буу зэбсэг түхеэрэлгые болюулха гэхэ зэргын хэмжээнүүд бата бэхи эб найрамдал хангаха замые сэбэрлэжэ үгэхэ байна. **Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөд хүряаха ябадал туйлаха гэзшэ эдэ бүхы хүсэлэл оролдолгонуудай эсэсэй зорилго болоно.**

Эб найрамдал хамгаалхаар эдэбхитэй ябуулгануудые хэхыень бүхы правительствануудые, парламентнууд болон арадуудые гитлеровскэ Германиие диилэһэн агуу-ехэ Илалтын 20 жэлэй эйн гүйсэһэн баяскаланта үдэрөөр дашарамдуулан Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум, Советскэ правительство үшөө дахин уряална.

Гитлеризмтэй тэмсэлэй фронт дээрэ наһа бараһан солдадуудай хүүр дээрэ алдар солын мүнхэ зула бадаржа байна. Милитаризм болон эзэрхэг ябуулгые, дарлалтын болон зэрлиг ааша гаргалгын бүхы түхэл маягуудые үзэн ядалгын мүнхэ зула үнэн сэхэ хүнүүдэй сээжэ зүрхэндэ бадаржа ябана.

Правительстванууд болон арадуудай мүнөөдэр хэнэн ябуулгануудһаа хүн түрэлтэнэй ерээдүй дулдыдаха байна. Ерээдүйн үетэнэй хүби заяан мүнөө үеын хүнүүдэй гарта байна гээшэ.

Эб найрамдалай хүсэнүүд дайнай хүсэнүүдтэ орходоо һураггүй түгэлдэр. Эб найрамдалай хүсэнүүд илаха ёһотой!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

ИНДӨӨ ХАХАЛААД, ДЭРТӨӨ ТАРИНА

ОВКА. (Телефоноор ингээ тарилгада жагдэрэн ороо-гурбан үдэр-шэниисэ тарилгда-л түлөб нарин зу-өөһэлэүүлэн хаяг-удэртөө 300—350 аргатайбди. Кол-орнууд 2800 гек-майн 13-һаа орой-ха дүүргэхэ хү-ньые гэжэ найда-дэ, механизатор-аанда ажаллажа, улүүлэн дүүргэ-

даабари һайн ша-үлэн дүүргэһэн үлөбэриин та-дана, намартаа ааһаа түсэбөөр орбол үлүү үр-тэдэнэртэ ороо-тэ түлөөһэ үгэ-ай.

эй шоройдо та-халалга тарилга

гүй гэжэ оролдонобди. Һүниндөө газараа хахалаад, үдэрынь тэндээ тарилга хэнэбди.

Мүнөө жэл хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ паар хахалаабди. Һүүлэй мэдээгээр 1057 га эртын паар өлдүүрилэгдэнхэй.

Колхозой правлени, партийногүрэнэй хиналтада туһалха бүлэгэй гэшүүд хабарай тарилгын хүдэлмэриин шанарые саг үргэлжэ шалгана. Тээсгэн колхозой 1-дэхи бригадын трактарист нүхэр Доржиевай гүйхэнөөр, далантайгаар нэгэ загуун хахалһаниинь саг соонь элирүүлжэ, түлбэригүйгөөр дахин хахалуулһан байнабди.

Поли дээрэ хүдэлгэгдэжэ байһан тракторнуудта техническэ харууһа хэхэ, эбдэрһэнүүдынь саг соонь заһаха хэмжээ бидэ механигууд, мастерскойн хүдэлмэриилэгшэд абанабди. Бүхы тракторнуудтай хоёр халаанда хүдэлгэгдэнэ.

Н. БУЗЫНАЕВ,
Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой инженер-механик.

Тогоошон Бутыд Цыдыпова тарилга дээрэ ажаллажа механизаторнуудта эдеэ шанадаг юм. Тиигээд үглөөнэй гү, али үдэрэй сайлалгын үедэ поли дээрэнь абаашажа, тэдэнээ хооллуулдаг. Һүниин халаанда ажалладаг хүдэлмэришэдые мүн баһа Бутыд тогоошон эдеэлүүлнэ. Энэ зураг дээрэ Хүдэриин совхозой 3-дахи отделениин механизаторнуудай үдын сайлалгада суглараад байхыень харанат.

Ц. БАБУШЕЕВЭЙ фото.

Хяагтын аймаг.

ЭРШЭНЬ ШАНГАДАҺААР

Нёдондо Хэжэнгын совхозой 3-дахи отделениин тариашад 15521 центнер ороо-һо гүрэндэ тушаа-һан юм. Тэрэ тоодо 12634 центнер шэниисэ худалдагдаһан байна. Тиигэжэ эдэнэр гүрэндэ ороо-һо худалдаха даабаряа хоёр хахад дахин үлүүлэн дүүргэһэн.

Байгша ондоошье мүн баһа эды шэнээн ороо-һо үргүүлха зорилготой. Энэнь 3600 гектар газар дээрэ тариг-даха юм. Сагай уларилай хэды хуйтэншэгшье һаань, эндэхи механизаторнууд тарилгаяа урагшатайгаар ябуулна. Мүнөө мянган гектар газар дээрэ эртын тарилга хэгдээ. Тарилга дээрэ Ким Шарановай, Хамит Валиевай, Владимир Бутырёвой, Александр Цыренжановай агрегадууд эршэмтэй һайн ажалдараа шалгаржа ябана. Эдэнэр үдэрэй туршада 33 гектар ороо-һо тариха даабаритай байһан аад, тэрэнээ 37—42 гектар хүрэтэр дүүргэнэ.

Мүнөө эдэ нухэдэй Бүргэтын-Убэр, Улаанай-Убэр, Модотын-Адаг болон бусад газар нютагуудай поли дээрэ тарилгаяа дүүргэд, Мунгэтын поли ошобод.

Майн 15 болотор ороо-һото бүхы тарилгаяа сум дүүргэхэ зорилгатэйгоор хүдэлжэ байна.

Д. УРБАЗАЕВ.

Совет арадай Илалтын 20 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан, Кремльдэхи съезднүүдэй Ордон соо уулзалга болобо

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Советэй Президиум, СССР-эй правительство 1941—1945 онуудай Эсэгэ ороно-о хамгаалгын Агуу-ехэ дайнда совет арадай илалта туйлаһаар 20 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан, Кремльдэхи съезднүүдэй ордон соо майн 9-дэ уулзалга хээ.

Энэ уулзалгада Коммунис партиин, Советскэ правительствын ударидагшад, СССР-эй партийна, үрэнэй, ниитын ажал ябуулагшад, сэрэгэй элитэ мэдээжэ начальнигууд, үнинэй большевигүүд, Советскэ Союзай болон Социалис Ажалай Геройнууд хабаадаа.

Гитлеровскэ Германиие илаһаар 20 жэлэй ойн һайндэртэ хабаадахаяа Москва ерэһэн гадаадын делегацинууд, аха дүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэд, СССР-тэ байдаг дипломатическа түлөөлэгтэ эмхинүүдэй толгойлогшоор, совет ба гадаадын журналистнууд, шажанай дээдэ зэргэтэй түлөөлэгшэд байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев уулзалгада хабаадагшадта хандан, үгэ хэлээ.

СССР-эй Обороныи министр, Советскэ Союзай маршал Р. Я. Малиновский микрофоной дэргэдэ ерэжэ үгэ хэлээд, түрэл Коммунис партиин түлөө, тэрэнэй хамтын хүтэлбэриин түлөө, партиин дайшалхы штаб—ленинскэ Центральна Комитедэй түлөө, Совет Зэбсэгтэ хүсэнүүд тушаа, манай Агуу-ехэ Эхэ ороной өөрынгөө хамгаалха хүсэ шадалые саашадань бэхижүүлхэ гэжэ саг үргэлжэ анхарал, оролдолго гаргадаг партиингаа түлөө! духарэ барихые дурадхаба. Бидэнэй заха хизааргүй үнэн байдаг, бидэниие коммунизм тээшэ хүтэлжэ ябагша партиин түлөө! духарэ бариял гэбэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй, Р. Я. Малиновскиин хэлэһэн үгэнүүдые айхабтар анхаралтайгаар шагнажа, оло дахин альга ташаа.

(ТАСС).

ИЛАГША АРАДАЙ АЛДАРТА ҺАЙНДЭ

Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ Москвагай Улаан талмай дээрэ болоһон сэрэгэй парад

Улаан талмай дээрэ Илалтын туг намилзана. Мүнөөдэр эндэхи талмайда суглараг шад хүхюу баяртайнуу, зутаа найр хүлеэжэ ядана.

Һайндэрэйхидэл адлаар Улаан талмай гоё һайханаар шэмэглэгдэнхэй. Нэгэ байшантай ханада нимэ үгэнүүд бэшэгтэй: «Майн 9», «Илалтын үдэр». «1945», «1965» гэһэн тоонуу хорин жэлэй турша соо амгалан тайбан ажаһуурһыемнай гэршэлнэ. Хорин жэлэй турша соо түрэһэн хүнүүд бомбонуудай, снарядуудай тэнгэрэлгэ тухайда, дайнай жэлнүүдтэ манай арадуудай тулиһан зобоһон тухайда эхэ эсэгэнэрэйнгээ хоорэһөөр лэ тухайлдаг байна. Дайнай үеын жэлнүүдтэ болоһон ушарнуу манай зүрхэндэ бүхөөр хадуугданхай. Мүнөөнэй, ерээдүйн үеэнэй эрхэ сүлөө, зол жаргал хамгаалхын тула манай орон хэды екэ түбэг бэрхэшээлнүүдые дабан гарааб гэжэ совет хүнүүд хэзээдэшье мартахагүйл.

Сэрэгшэд Улаан туг доро дайнда ородог байгаа. ГУМ-ай нюур талада агууехэ Ленинэй портредтэй туг намилзана. «Коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!»—гэһэн лозунг уряална, «Ленинэй байгуулһан Советскэ Союзай алдарта Коммунис парти мандаха болтогой!», «Коммунизм байгуулжа байһан агууехэ совет арадта — коммунизм габьяатайгаар байгуулагшада, эб найрамдалай түлөө, дэлхэй дээрэ бүхы хүнүүдэй зол жаргалтайгаар ажаһуухын түлөө эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэгшэдэ алдар соло!» гэһэн амаршалгын үгэнүүд Улаан талмайн гол дунда намилзан харагдана, тэдэ үгэнүүд партида, арадта хандуулагданхай.

Энэ гайхамшагта үдэрта эртэ урдын талмайе гоёһон лозунгнууд совет хүнүүдэй һанажа ябаһан хүсэл бодолдо тааралданхай. «Германиин фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ агууехэ илалта туйлаһан совет сэрэгшэдэй, партизануудай, хүдэлмэришэд болон колхозницуудай, интеллигенциин баатардиг туйалта арадуудай һанаанһаа хэтын хэтэдэ бу гараг лэ!» гэһэн үгэнүүд ниислэл хотодо ерэһэн хилын саанахи айлшадай олон хэлэнүүд дээрэ оршуулагдаа.

...Совет солдадууд партиин уряагаар дүшэ нэгэн ондо Улаан талмайһаа фронт ошожо, мүн тэндээ иладта туйлан бусаа бэлэй. Тэдэнэр бута сохигдоһон фашистнарай тугуудые дүшэн табан ондо Мавзолейн хаяада хэдэн зуугаарынь асаржа хаяа. Совет арад, тэрээнэй Арми хүн түрэлтэнние туйлай ехэ аюулһаа абараа. Манай илалта революционно эрид шууд тэмсэлдэ бодоходонь, бусад оронуудай хүдэлмэришэн ангине зоригжуулаа, национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөс үзэгдөө дуулдаагүйгөөр бадараагаа.

Манай арад нилээд ехэ дүй дүршэлтэй, зориг түгэлдэр боложо дайгаа дүүргээ. Коммунис партиин эмхидхэхы үүргэнь дайнай үедэ улам элэгэр харагдаа. Бидэнэр хэзээ хэзээнэйхиньээ хүсэтэй болообди: социалис хани барисаата бүлэ соо ороһон аха дүү оронууд мантай зэргэцэнхэй.

Фашис Германиие илаһанһаа хойшо үнэрһэн хорин жэлэй һайндэр тэмдэглэжэ байха зуураа, манай дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын түлөө бидэнэр, амиды ажаһуугшад, харюусаха ёһотойбди. Октябриин түйлатые хатуу шэрүүн байлдаануудта хамгаалан гараһан бидэнэр ханиһэшье улүүгээр энэ уялгаяа мэдэцэбди.

...Хүнүүдэй абяан Улаан талмай дээгүүр сууряатана. Үнгэрэгшэ дайнда хабаадагшадай дайшалхы орденууд, гранит трибунануудай хажуугаар олон мянгаараа ошотон толгоо. Хүхюун энэдэн, сэсэгүүд һайндэрые бүри һүртэй болгоно.

Нислэл хотын фабрика, заводуудай түрүүшүүл, колхозницуу, эрдэмтэд, уран зохёолшод, уран зураашад трибунануд тээшэ алхалалдана. Тэдэнэрэй олонхинь дайшалхы габьяагаараа, эршэ зоригто ажалаараа фашис Германиие даралгада хүбитаяа оруулаасаа.

Олохон оронуудай делегацинууд, коммунистуудай эльгээмэлнүүд, профсоюзна, эхэнэрэй, залуушуулай, мүн нинтыи бусадные организацинуудай ажал ябуулагшад, социалис оронуудай, тэрэшэлэн Франциин, Англиин, США-гай, мүн бусадные олон үүрэнэй урдань дайнда хабаадаһан сэрэгшэд трибунануудта гараа.

Мүн эндэ дипломатическа корпусой гэшүүд, СССР-тэ байһан харинн гүрэнүүдэй посольствонуудай сэрэгэй, Далайн-Сэрэгэй, Агаарай-Сэрэгэй түдөөлэгшэд байлсана.

Мавзолейн гол трибунада—нүхэд Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, А. И. Микоян, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Н. М. Шверник, А. П. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев, А. Н. Рудаков гэгшэд гаранхай. Тэдээнтэй суг таа социалис оронуудай делегацинуудые хүтэлэгшэд: Болгариин — Б. Велчев, Венгриин—М. Айтаи, Вьетнамай Демократическа Республикын—Нгием Суан Йем, Германиин Демократическа Республикын — В. Штоф, Хитадай—Линь Фэн, Корейн Арадай-Демократическа Республикын—Со Чер, Кубын Республикын,—Мануэль Лусардо Гарсиа, Монголой Арадай Республикын— Ц. Дугэрсүрэн, Польшын—Р. Стшелецкий, Румыниин—Э. Боднэраш, Чехословакиин—З. Фирлингер, Югославиин — Л. Колишевский, Алжирай — Х. Бумедьен, Бен Махджуб гэгшэд байлсана. Мүн эндэ Болгариин Арадай Республикын арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Георгий Трайков, СЕПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь, ГДР-эй оборонын национальна Советэй секретарь Эрих Хонеккер бии.

Гитлерэй Германиие илаһан хорин жэлэй ойн һайндэртэ СССР-эй Оборонын министерствын уряалаар ерэһэн сэрэгэй делегацинуудые толгойлогшонор Мавзолейн трибунануудта байлсана.

Советскэ Союзай маршалнууд И. Х. Баграмян, А. А. Гречко, А. И. Еременко, Г. К. Жуков, В. М. Захаров, П. И. Крылов, К. С. Москаленко, К. К. Рокоссовский, В. Д. Соколовский, авиациин главна маршал К. А. Вершинин, флодой адмирал С. Г. Горшков, бронетанкова сэрэгүүдэй главна маршал И. А. Ротмистров, сэрэгэй бусад начальнигууд, тэрэшэлэн «Хуушанай гвардиин» түлөөлэгшэд, граждан дайнда алдаршаһан Советскэ Союзай маршалнууд С. М. Буденный, К. Е. Ворошилов, С. К. Тимошенко Мавзолейн трибунануудта байлсана.

Советскэ Союзай гурба дахин геройнууд манай алдарта лётчигууд авиациин генерал-полковник А. И. Покрышкин, авиациин генерал-лейтенант И. И. Кожедуб сугларагшадай дунда трибунануудта байлсана.

...Курантнуудай ханхинаан сонностоно. Кремлиин Спасска башни дээрэхи стрелкэнүүд эгсэ арба гэһэн тоо харуулна. Парад хүлеэн абаһан СССР-эй Оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновский нэмэл машинаар талмайда гараже ерэнэ. Парад командалагша армиин генерал А. И. Белобородов урдаһаань дабшана. Илалтын үдэрэй хүндэлэлдэ эмхидхэгдэхэ парадта Москвагай гарнизоной сэрэгүүдэй бэлэн болоһон тухай министртэ мэдэсэнэ.

Маршал Р. Я. Малиновский жэрылдэһэн сэрэгүүдэй урда зогсохо зуураа, нимэ үгэнүүдые хэлэбэ: «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илаһан илалтаһаа хойшо хорин жэлэй ойтой дашарамдуулан амаршалшаб!» Харюудань «Ура!» гэһэн үгэнүүд нэгэ жэгдээр сонностоно.

Р. Я. Малиновский сэрэгүүдые тойроһоноойнгоо һүүлээр Мавзолейн трибунада гаража, үгэ хэлээ.

Ура!

Советскэ Союзай гимнын аялга талмай дээгүүр һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, артиллериин салютай абяануу гимнын аялгатай нийлэнэ.

Сэрэгэй суглуулагдамал оркестр «Илалтын марш» наадана. Улаан талмай дээрэ Илалтын туг намилзана! Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур гаража, рейхстаг дээрэ хадхагдаһан энэ туг бүхы совет арадай баярай найрые улам һүртэй болгоно. Рейхстагта добтолхо үедэ батальон командалһан Советскэ Союзай Герой полковник К. Я. Самсонов туг барижа ябана. Советскэ Союзай Геройнууд албанһаа табигдаһан сержант М. А. Егоров, албанһаа табигдаһан младша сержант М. В. Кантария гэгшэд тугай хажууда ассистентнууд болон ябалсана. Гитлерэй Германиие эсэслэн бута сохиһые харуулһан энэ тугые тэдэнэр мандуулһан байгаа. Ябган сэрэгүүдэй, лётчигуудай, морягуудай хүндэлэлэй харуул Илалтын тугые удэшэн ябалсаа.

Хойноһоонь эдир барабанщигууд жэгдээр алхалалдан ябана.

М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ академи Ленинэй, Улаан тугай, Суворовой нэгэдэхи шатын орденуудаар шагнагданхай, тэрээнэй шагнагшад трибунын хажуугаар гарана. Элитэ ехэ сэрэгэй начальнигууд, эрэлхэг зоригтой, дүй дүршэлтэй командирнууд энэ академи дүүргэн гараа. Академиин начальник Советскэ Союзай Герой Армиин генерал И. А. Курочкин түрүүлэн ябана, энэ хүн 1917 ондо үбэлэй ордон абалгада хабаадалсаа, граждан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудта хабаадалсаа. Энэ хүн 1945 оной Москвадахи Илалтын парадта хабаадалсаһаа юм. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаан тугта сэрэгэй-политическэ академиин, Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Ленинэй, Суворовой орденто сэрэгэй инженернэ академиин, бронетанкова сэрэгүүдэй Ленинэй орденто Улаан тугта академиин шагнагшад талмай дээгүүр ябажа гарана.

Маршын аялгануу һэлгэгдэнэ. В. В. Куйбышевай нэрэмжэтэ сэрэгэй инженернэ Улаан тугта академиин офицернуу болон генералнуу трибуныи хажуугаар гарана. Порт-Артурые хамгаалһан баатар Р. И. Кондратенко, совет сэрэгэй инженер Советскэ Союзай Герой Д. М. Карбышев гэгшэдтэл адли хүнүүдэй академи дүүргэгшэдэй уг заншалые тэдэнэр наринаар сахина.

Химическэ добтолгоноо хамгаалха сэрэгэй академиин шагнагшад алхалалдана. Дайсан хоротой, саг үргэлжэ һэримжэтэй байха шухала. Индохитадта США-гай империалистнуудай эзэрхэг түримхэй добтолго, Урда-Вьетнамай амгалан хүн зондо эсэргүү хорото газуулые хэрэглэһэн ушар дээрэ хэлэгдэһые тайлбарилан харуулна.

«Улам дээшээ» гэһэн авиационно маршын аялга Улаан талмай дээгүүр зэдэлнэ. Лётчигууд! Дайнай алдарта харсагануу, Эхэ ороноойнгоо амгалан тэнгэриие хёрхоор харагшад! Агаарай сэрэгэй Улаан тугта академиинхид ябажа гарана. Тэдээнэй дунда академи дүүргэһэн Советскэ Союзай гурба дахин герой И. Н. Кожедуб бии. Советскэ Союзай Герой лётчик-космонавт полковник П. И. Беляев академидэ хүмүүжүүлэгдээ. Мүнөө академиин адьюнкт юм.

П. Е. Жуковскиин нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаан тугта агаарай сэрэгэй академиин шагнагшад «Би этигэнэб, нүхэдүүд» гэһэн марш-дуунай аялга доро алхалалдана. Манай алдарта звездолётчигууд Ю. Гагарин, Г. Титов, П. Попович, А. Николаев, В. Быковский, А. Леонов, В. Николаева-Терешкова гэгшэд энэ академидэ һуралсана. СССР-эй лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой В. М. Комаров академи дүүргээ. Замбуулинай баатарнууд эндэ, Мавзолейн урда байна.

Сэрэгэй морягууд, Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Далайн-Сэрэгэй инженернэ дээдэ училищиин курсантнууд нэгэ жэгдээр жэрылдэн гарана.

РСФСР-эй Верховно Соведэй нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаан тугта Москвагай юрэнхы сэрэгэй командна дээдэ училищиие дүүргэгшэд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда схээр алдаршаһан юм. Энэ училищи Советскэ Армиин урданай училищинуудай нэгэн. Тус училищи В. И. Ленинэй заабаряар байгуулагдаа бэлэй.

«Солдадууд-пограничнигууд» гэһэн В. Мураделиин марш-дуунай аялга сонностоно. Ногоон малгайтай сэрэгшүүд үнгэрэгшэ дайнда немецкэ фашистнарай сэрэгүүдэй түрүүшын сохилтодо харюу үгөө бэлэй. Урдань алба хэһэн погграничнигууд, өөрынгөө үбгэ, эсэгэнэрэй алдар соло үргэлжэлүүлэгшэд алхалалдан ябана. Парадта хабаадаһан курсантнуудай олонхинь «Отличный пограничник», «Отличник Советской Армии» гэһэн үбсүүнэй тэмдэгүүдээр шагнагдаа.

Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ мотострелково тусхай дивизиин колонно Улаан талмай дээрэ гаражэ ерэнэ. Тэндэ һуралсажа гараһан сэрэгшэд дайнай жэлнүүдтэ орден, медальнуудаар шагнагдаа, арбан хүндэ Советскэ Союзай Геройнуудай нэрэ зэргэ олгогдоо. Дивизиин сэрэгшэд дзержинецуудэй дайшалхы заншалые наринаар сахина.

М. И. Калининай нэрэмжэтэ гвардейскэ мотострелково Таманска дивизиин подразделенинүүд дабшана. Эрхимээр зэбсэгжэһэн, дайшалхы һайн техникэтэй Армиин алдарта энэ соединение хэн мадэхагүй гэшэб! Дивизи Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ алдарта замаар ябажа гараа. 33 баатарнууд, Советскэ Союзай гушан гурбан Геройнууд тамацуудай омогорхолынь болоһой.

«Далита ябаган сэрэгшэд» тамаинихидай һүүлээр Улаан талмайда гаража ерэнэ. Десантнигууд өөрынгөө артиллери, танкнуудые шэрэн машинануудтаа һуужа, талмай дээгүүр гарана.

Гусеницын абяан «танкистнуудай марштай» ниилэнэ. Кантемировскэ гвардейскэ дивизиинхид ябана. 1946 оной сентябриин 9-дэ—танкистнуудай үдэрые һайндэрлэлгэдэ эхи табиһан үдэртэ энэ дивизи бүхы сэрэгшэдтэйгээ хамта Улаан талмай дээгүүр парадта хабаадан гараһан юм. Тэрэ дивизи Волгын эрьеһээ дайлалдажа эхилээ бэлэй. Кантемировецууд түрүүшүүлэй зэрэгдэ Эльбын эрье хүрөөд, хаданууд дээгүүр гаража, восстанида бодоһон Прагада туһалаа һэн. Дивизиин 31 хүн Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Хүсэтэ тягачууд элдэб калибрай артиллеринүүдые трибуныи хажуугаар шэрэжэ гарана. Реактивна түхеэрэлгэнүүд гаралсана.

Залан шэглүүлэгдэдэг зенитнэ элдэб ракетэнүүд гарана. Энэмнай манай огторгойе хамгаалха найдамтай зэбсэгынь мүн. Зенитнэ ракетэнүүд агаарта ниидэһэн ямаршье самолёдуудые, далита ракетэнүүдые, хэдышье үндэртэ ниидээ һаань, үгы хэхэ аргатай. Манай Эхэ ороной агаарта нэбтэрэн орохо ямаршье зэбсэгүүд эзэрхэг түримхэйнэртэ байхагүй.

Ракетэнүүдэй урдаһаа табигдаха асари ехэ шэнэ ракетэнүүд энээнэй урда тээ парадта гараһандаал адли хүнүүдые ехээр һонирхуулаа. Ракетэнүүдэй урдаһаа табигдаха манай ракетэнүүд хамгаалагдаха городуудһаа ехэ холо газарта эзэрхэг түримхэйнэрэй табиһан түби хоорондын баллистическэ ракетэнүүдые, үһан доогуур ябадаг онгосонуудһаа табигдаһан ракетэнүүдые саг соонь ехэ холо зайда тон мэргэнээр бута сохихо аргатай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан полковник В. Т. Луценко ябаган сэрэгэй ракетэнүүдэй колонно толгойлно. Машинануудтань сэрэгшэд-артиллеристнуу һуужа ябана.

Газаа далай соогуур ябадаг үһан доогуурхи манай онгосонуудай һүртэ ракетэнүүд трибуныи хажуугаар гарана. Баллистическэ эдэ ракетэнүүд ядерна хүсэтэ һомонуудтай, тэдэнэр үһан дороһоо табигдаад, оло мянган километрэй газарта байһан сагаалса тудаха аргатай.

Манай Далайн-Сэрэгэй Флот үһан доогуур ябадаг атомна, ракетнэ онгосонуудаар ехэ олон юм, тэдэ онгосонуд түрүү зэргын ракетэнүүдээр зэбсэгжэнхэй.

Сэрэгэй парадай дүүрэхын урдахана стратегическэ шэглэлтэй ракетнэ сэрэгүүд Улаан талмай дээрэ гаража ерэнэ, эдэ сэрэгүүд манай Эхэ ороной сэрэгэй хүсэ шадалай үндэһэ һууринь мүн болоно. Ороной-мнай аюулгүй байдал хангаха зорилготой.

«Дунда зэргын зайда» табигдадаг ракетэнүүдые эгээн түрүүн харанабди. Эдэ шэнэ ракетэнүүдэй зариманиинь эгээл холыи түбиндэ ошохо шадалтай. Өөрөө ябадаг залан шэглүүлхэ тухеэрэлгэнүүд дээрэ дунда зэргын зайе дабаха хатуу түлишөөр ябадаг ракетэнүүд гарана. Стратегическэ эдэ ракетэнүүд нэгэ газартаа байдаггүй, ходо байраяа һэлгэжэ ябадаг юм, тиимэһээ дайсанда оногдохогүй байна. Эдэ ракетэнүүд ямаршье сагта дары түргөөр табигдахаар бэлэн.

Хэмжээлэшэгүй ехэ хүсэтэй түби хоорондын ракетэнүүд дабшана. Эдэ ракетэнүүд үнгэрэгшэ [illegible] ража, хүнүүдтэ танил [illegible]

Хатуу түлишөөр [illegible] хоорондын гурбан шат[illegible] нүүд талмай дээгүүр гар[illegible] кетэнүүд эрхимээр бу[illegible] тон юрын, ашаглахал[illegible] юм, ракетэ табилга бу[illegible] жоруулагданхай. Дурс[illegible] тэнүүд шахтна, мүн б[illegible] зарнуудһаа тон богоо[illegible] табигдаха аргатай. Н[illegible] болоһон туйлай томо о[illegible] кетэнүүд гаража ерэб[illegible] буулинай хин руу [illegible] дые найдамтайгаар [illegible] кетэнүүдтэй адлирхуу [illegible] кетэнүүд холо ойрые [illegible] ядерна һомониинь х[illegible] ехэ хүсэтэй. Тиимэ т[illegible] нүүдэй гол илгаань юу[illegible] санай газарнуудые х[illegible] даха шадалтай. Тиим[illegible] һан ракетэнүүд дайс[illegible] лагдаха талаараа сэг[illegible] ха шанартай.

Совет ракетэ бүтээд[illegible] тада гараһыень мүнө[illegible] ушөө дахин гэршэлэ[illegible] Ядерна, мүн бусад һо[illegible] за бүриин ракетэнүүд [illegible] Эгээл нимэһээ хэрбэ[illegible] һүжэрөөхөө һэдэ һаа[illegible] үгы хэхэ дайшалхы з[illegible] дамтайгаар шидхэлэ[illegible]

Совет Армиин бүх[illegible] адли сэрэгшэд-ракетчи[illegible] жэлээ үдэр ерэхэ бүр[illegible] һайжаруулна. Парадт[illegible] дай зэргэдэ—дайшалт[illegible] скэ бэлэдхэлэй отлич[illegible] мэргэжэлтэй офицер[illegible] гүүд Ягодин, Сазо[illegible] старшина Перлинен, м[illegible] Дворников, юрын с[illegible] родский, Байдаков гг[illegible]

Стратегическэ шагн[illegible] сэрэгүүд һүртэ бүүр[illegible] һэримжэтэйгээр азб[illegible] хүсэтэ һомонуудтай т[illegible] совет ракетэнүүд эб [illegible] гаалха хүсэтэ зэбсэг[illegible]

Олон мянган хүнө[illegible] оркестр бүхы талмай[illegible] на. Манай Эхэ ороно[illegible] то—Москвада зорюу[illegible] шын хүгжэм доро [illegible] алхалалдана.

...Парад дүүрэбэ. С[illegible] мүн тэрээнэй Зэбсэг[illegible] һүр жабхалангай дээ[illegible] дэр харуулба. Иимэ д[illegible] сэ шадал коммунизм б[illegible] гаа манай агууехэ а[illegible] лагериин оронуудай [illegible] хы түрүү хүн түрэ[illegible] байдал, эб найрамдал [illegible] хамгаалха юм. Илалт[illegible] дэлэлдэ болоһон сэ[illegible] най хүсэ шадалые, [illegible] габьяае һүр жабхал[illegible] тан дуулаһан, дэлхэй [illegible] рамдал эрид шууд х[illegible] лэн байһыемнай гэр[illegible] һан байна.

Б. Л[illegible]
Ф. Ф[illegible]
Л. [illegible]
ТАС[illegible]

Москва, майн 9.

Нүхэр Р. Я. МАЛИНОВСКИИН хэлэһэн үгэ

Нүхэд солдадууд болон матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд офицернууд, генералнууд болон адмиралнууд!

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадаһан нүхэдүүд, эрэгтэй, эмэгтэй партизанууд!

Советскэ Союзай ажалшад!

Хилын саанаһаа ерэһэн манай хүндэтэ айлшад!

Фашис булимтарагшадые илаһан сагһаа хойшо хорин жэл гүйсэнэн бүгэдэ арадай ехэ һайндэрөөр таанадые Советскэ Союзай Коммунис партиин, Советскэ правительствын уменэһөө, тадаанэй даалгабаряар халуунаар амаршалшаб.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн хорин жэлэй саада тээ илалта түгэсөөр дүүрэжэ, илагдаһан фашис вермахтын тугууд эндэ, Улаан талмай дээрэ, Владимир Ильич Ленинэй Мавзолейн дэргэдэ, газар дээрэ хаягдаһан юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайндал адли хатуу шэрүүн туршалгануу манай ороной түүхэдэ хэзээдэшье үзэгдоогүй.

Гитлерэй эзэмдэгшэд манай гүрэндэ добтолон орохынгоо урда тээ Европын хэдэн гүрэнүүдые эзэлээд, Советскэ Союзда бүхы хүсөөрөө нэбтэрэн ороо бэлэй. Хайра гамгүй, хүсэтэй дайсан манай ороондо дайгаар ороһон байгаа, хорото дайсан дэлхэй дээрэхи ажалшадай түрүүшын гүрэние бута сохихо, социалис байгуулалтые үгы хэхэ, совет арадуудые богоолшолхо зорилго урдаа табиһан байгаа. Тиибэшье Гитлерэй булимтарагшад манай ороондо тэрээнэй урда тээ буу барижа ороһон дайсадуудтал адли диилдэх бэлэй. Тэдэнэр совет арадай сохилтоһоо эшхэбтэр муухайгаар хосорһон юм.

Манай арми дайнай түрүүшын хатуу шэрүүн байлдаануудта бэрхээр тулалдаад, үзэгдөө дуулдаагүй шанга сохилтонуудые хэжэ, түрэл газараа фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһэн байгаа.

Манай арми интернациональна уялгаяа үнэн сэхээр дүүргэжэ, Гитлерэй дарлалтаһаа сүлөөрхэдэнь Европын арадуудта туһалһан, союзна гүрэнүүдэй арминуудтай сугтаа дайлалдажа, фашис нохосуудые эшээндэнь даралсаһан юм. Фашизм бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ-һэн манай арадай, тэрээнэй Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үзэгдөө дуулдаагүй түйлатые баясхаланта уг залгамжалагшад хэзээдэшье мартахагүй байха. Совет арад Японой милитаристнуудта эсэргүү дайнда союзна уялгаяа хүндэтэйгөөр дүүргэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай илалта түгэсөөр дүүрэлгэ совет ниитын байгуулалтын, социалис гүрэнэй бата бэхи байһые, манай Эхэ ороной арадуудай морально-политическэ бата нэгэдэлтэй байһые, марксизм-ленинизмын үзэл сурталай диилдэшэгүй хүсэтэй байһыень үнэншэмэ тодоор гэршэлэн харуулаа.

Дайсантай шанга тэмсэлэй болохо үедэ совет сэрэгүүдэй үзэл бодолынь, дайшалхы шэнжэ шанарынь өли тодоор тобойн харагдажа, бүхы дэлхэйн хүн зониие гайхуулаа, партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ байһанаа, пугаршагүй зоригтой, баатарлиг байһанаа харуулаа, совет сэрэгэй искусствын бүлюу һайн байһаниинь, командирнууд болон политическэ хүдэлмэрилэгшэдэй эмхидхэлэй угаа ехэ бэдиг шадабаритай байһаниинь алирэн харагдаа.

Совет тылдэ хүдэлэгшэд Эхэ ороной-гоо аша туһада хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр ажаллахаар бэлэн байһанаа, үндэр дээдэ патриотическа үзэл бодолтой байһанаа гэршэлэн харуулаа. Хүдэлмэришэд, тариачид, интеллигенци, совет эхэнэрнүүд, манай залуушуул эсэхэ сусахые мэдэгүйгөөр ажаллажа, сэрэгшэдтэй сугтаа Гитлерэй булимтарагшадые илахадань туһалһан байна. Дайсанай тылдэ эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаһан манай эрэгтэй, эмэгтэй партизануудай алдарта хэрэгүүдые арадууд хэзээдэшье мартахагүй юм.

Коммунис парти фашис булимтарагшадта эсэргүү тэмсэлдэ совет хүнүүдые эмхидхэн зоригжуулаа. Манай парти совет ороной арадуудые нэгэдхэн жагсааһан, дайсаниие бута сохихын тула арадуудай бүхы хүсэнүүдые элсүүлһэн байна. Совет хүнүүд оорынгөө партида хизаарлашагүйгоор этигэдэг юм, тэрэ этигэлынь алдарта хэрэгүүдтэ зоригжуулдаг, Эхэ ороной-гоо түлөө байлдаануудта хүсэ нэмэздэг байгаа.

Гитлерэй булимтарагшадта, тэдээнэй союзницуудта эсэргүү дайнда бидэнэр гансаарданги бэшэ байгаабди. Мантай сугтаа Польшын, Югославиин, Чехословакиин, Албаниин, Болгариин, Венгриин, Румыниин патриотууд, Германиин фашизмда эсэргүүсэн бодогшод гар гараа барилсан туладаа. Фашизмда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадаһан хүнүүдэй эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһыень совет хүнүүд ехээр сэгнадаг. Фашизм бута сохихо хамтын хэрэгтэ Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин, Франциин, Гитлерэй түлөөлөлдэ эсэргүү бүхы ороннуудай арадуудболон арминуудай хүбитаяа оруулһыень совет хүнүүд сэгнэдэг. Хитад арад Японой булимтарагшадтай баатарлиг тэмсээ. Монголой Арадай Республикын, Корейн, Индохитадай, Индонезиин, мүн бусад оронуудай арадуудыг Японой эзэрхэг түримхэйнэртэ эсэргүүсэн, эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда илалта бэлэхэнээр түйлагдаагүй. Совет арадай олон миллион хүбүүд, басагад илалта туйлахын түлөө ами наһаяа үгэһэн, шуһаяа адхаруулһан, бэсэ муудуулһан байгаа. Хүсэн түгэс Совет ороной дайсанай ушаруулһан һандарал һүйцэлые дахин һэргээн бодхоогоод, мүнөө үедэ һэлбараг хүгжэнэ, коммунизм тээшэ Ленинэй заабан замаар найдамтайгаар дабшана. Фашизмын хархис муухай хүсэнүүдые илан гараһан ушар Советскэ Союзай нэрэ хүндые бүхы дэлхэйдэ улам дээшэнь үргоо, дэлхэйн арадуудай ажабайдалда социализмын нүлөө улам дээшэлүүлээ. Тэрэ илалта социализмын дэлхэйн системэ бии болголгодо, дэлхэйн бүмбэрсэгэй гурбанай нэгэ хубида асари ехэ илалта туйлахадань туһалаа.

Национальна сүлөөрэлгын хүдэлөөн улам түргэдэнэ, тэрэ хүдэлөөнэй ашаар империализмын колониальна системэ һандаран һалаа.

Мүн нэгэн доро дайнай боложо дүүрэхэдэ, империализмын хүсэн буурраа, тэрээнэй эгээл шунахай, һүйдхэгшэ хүсэниинь—Гитлерэй фашизм, Японой милитаризм—бута сохюулаа. Тиибэшье үнгэрһэн дайн империалис лагериин зонхилогшодто, түбхын түрүүндэ Америкын Холбоото Штадуудта үшөөл һургаал болоогүй гэжэ бариманнуу гэршэлэн харуулна. Тэдэнэр арадуудай социальна хүгжэлтые хойшоо татахые оролдожо, хүн түрэлтэндэ дайгаар занана.

Америкын Холбоото Штадуудай империалистнуу Баруун Германиин үһөөгөө абагшадтай эшэгүүритэ хэлсээ баталаад, зүүн зүг руу дахинаа дабшаха гэһэн һанал бодолыень дэмжэнэ. Тэдэнэр Гитлерэй генералнуудта ядерна зэбсэг барюулхаяашье арсанагүй.

Америкын империалистнуу Зүүн-Урда Азида дайн байлдаа һүжэрөөнэ, Вьетнамай Демократическа Республикада хорото муухайгаар добтолжо үргэлжэлһөөр, Кубыи баатарлиг арадуудта эсэргүү ябуулгануудые хэнэ. Вьетнам арадта эсэргүү шуһата дай хэхэдээ эгээл ехэ гэмтэ хэрэгүүдые хэнэ, тэрэ тоодо хорото газуудые хэрэглэнэ.

Совет арад пролетарска интернационализмын үзэл сурталда үнэн зүү байха зуураа, баатарлиг вьетнам арадта туһална, саашадаашье хэрэгтэй туһаламжа үзүүлхэ юм.

Коммунис парти, Совет правительство эб найрамдал хамгаалха зуураа, империалистнуудай ааша анхаралтайгаар адаглан харана, манай Эхэ ороной хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэрэгтэ, Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой хүсэ шадал саашадань бэхижүүлгэдэ һаналаа саг үргэлжэ табина. Совет сэрэгшэд дайшалхы алдарта ёһо заншалаа баримталан, Эсэгэ ороно хамгаалха нангин уялгаяа хэзээдэшье дүүрэгээхээр, аха дүү социалис оронуудай арминуудтай сугтаа ямаршье аэзрхэг түримхэйнэртэ шанга харюу үгэхоор бэлэн байна.

Германиин фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ агууехэ илалта туйлаһан совет сэрэгшэдэй, партизануудай, хүдэлмэришэд болон колхозницуудай, интеллигенциин баатарлиг туйлалта арадуудай һанаанһаа хэтын хэтэдэ бу гараг лэ! Манай Эхэ ороной эрхэ сүлөөгай, бэсэ даанхай байдалай түлөө байлдаануудта наһа барахан баатарнуудта хэтэ муихын алдар соло!

Илалтануудые туйлажа алдаршаһан габьяата совет эзэбсэгтэ хүсэнүүд мандаха болтогой!

Агууехэ совет арад—илагша арад мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые зоригжуулагша, эмхидхэгшэ—түрэл Коммунис партида алдар соло!

Ура!

Советскэ Союзай гимнын аялга талмай дээгүүр һүр жабхалантайгаар зэдэлжэ, артиллериин салютай абяануу гимнын аялгатай нийлэнэ.

Сэрэгэй суглуулагдамал оркестр «Илалтын марш» наадана. Улаан талмай дээрэ Илалтын туг намилзана! Эсэгэ ороно хамгаалгын Агууехэ дайнай гал дүлэн соогуур гаража, рейхстаг дээрэ хадхагдаһан энэ туг бүхы совет арадай баярай найрые улам һүртэй болгоно. Рейхстагта добтолхо үедэ батальон командалһан Советскэ Союзай Герой полковник К. Я. Самсонов туг барижа ябана. Советскэ Союзай Геройнууд албанһаа табигдаһан сержант М. А. Егоров, албанһаа табигдаһан младша сержант М. В. Кантария гэгшэд тугай хажууда ассистентнууд болон ябалсана. Гитлерэй Германиие эсэслэн бута сохиһые харуулһан энэ тугые тэдэнэр мандуулһан байгаа. Ябган сэрэгүүдэй, лётчигуудай, морягуудай хүндэлэлэй харуул Илалтын тугые удэшэн ябалсаа.

Хойноһоонь эдир барабанщигууд жэгдээр алхалалдан ябана.

М. В. Фрунзын нэрэмжэтэ академи Ленинэй, Улаан тугай, Суворовой нэгэдэхи шатын орденуудаар шагнагданхай, тэрээнэй шагнагшад трибунын хажуугаар гарана. Элитэ ехэ сэрэгэй начальнигууд, эрэлхэг зоригтой, дүй дүршэлтэй командирнууд энэ академи дүүргэн гараа. Академиин начальник Советскэ Союзай Герой Армиин генерал И. А. Курочкин түрүүлэн ябана, энэ хүн 1917 ондо үбэлэй ордон абалгада хабаадалсаа, граждан, Эсэгэ ороно хамгаалгын Агууехэ дайнуудта хабаадалсаа. Энэ хүн 1945 оной Москвадахи Илалтын парадта хабаадалсаһаа юм. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Улаан тугта сэрэгэй-политическэ академиин, Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Ленинэй, Суворовой орденто сэрэгэй инженернэ академиин, бронетанкова сэрэгүүдэй Ленинэй орденто Улаан тугта академиин шагнагшад талмай дээгүүр ябажа гарана.

Маршын аялгану

ПОРТАЖ

НЭЕРЫШ, ИЛАЛТЫН АЯНГАТА ДУУН!

удэрhөө хойшо хорин жэл. Хорин хонгор хабар, хо... хабар. Теэд удэрhөө ...рэ удэрэй сууряан бүри ..., совет арадай агууехэ ... дуун тэнгэриин дуун мэ...нэ. Тэрэ удэрэй Москва, ... одо мушэдhөө олон са...ай ошод, Илалтын дуун ...рьбоhон Эхэ оромнай, ...хүүгээ алдаhан эхын ..., уншэрhэн ухибууд, фа...дай эшээн — Берлинэй ...ай ханада булад жадаараа ...виилэhэн солдат. Сагай ...бүри хүн түрэлтэнэй түү... Илалта бүри hүртэйгөөр ..., фашис эзэмдэлгэhээ ... абарhан совет ара...ошалгаар хүн зон үеын ...огорхожо ябахал! Энэ ...нгөөр олдоогүй. Hанана ..., Брестын хэрэмые хам...наhан, мэдэгдэнгүй үлэ...тар сэрэгшэд хухархай ...ромэгээр иигэжэ бэшэдэг

...а алдажа байнаб, тиибэ...йсанай hабарта орохогүйб. ... Эхэ оромни!»

...хүбүүгээ, басагаяа, эсэ...ааа, дүүнэрээ алдаhан хү...хсэд эдэгэжэ үрдеэгүй ...hэргээн, байлдааанда уна...тар сэрэгшэдэй дурасхаа...ззнь мунхэлэн, Илалтын ...hүртэйгөөр наярна. Хүн ...ай Эб найрамдал, Ажал, ...ааа. Адли тэгшэ эрхэ, Аха ...лбоон, Зол жаргалай тү...даhан Илалта майн hай-

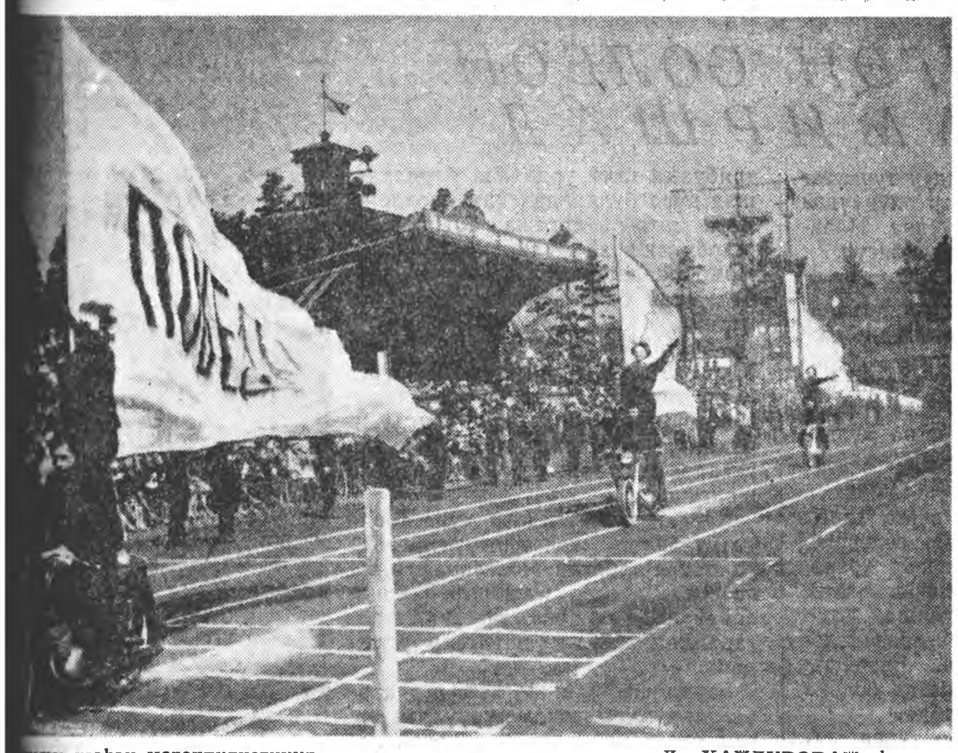

...алые нээhэн мотоциклистнүүд.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

...нүүд соohоо мандана. ...эр дайшалхы алдарта ...тугуд сүлөөтэ hалхинда ..., hомондо сохюулжа ...hэн дайшалхы тугуудай ...тэдэ алдарта замай аян...дана. Мүнөөдэр хүн тү... зол жаргалай түлөө зэ... дүнууд, эбэй hүлдэ гу...дай, амгалан бүмбэгэ...бисээр дүүлинө. Мүнөө... ороноо сахижа байhан ...ай мэргэн буу, ракетаеэ ...эгэнэр, аханарай га...нь дуудана.

...бликымнай ниислэл хо...-Удэ, Бурядай 25 жэлэй ...стадион. Агууехэ Илал...жэлэй ойдо зорюулагда...ал болохонь.

...й наран ямар хурсаар ...гшэб! Эгээл мүнөөдэр ...ай агууехэ Илалтын ...ажа байхада, иимэ сэл... ябахадаа, баатар сэ...ай замай, манай ..., бидэнние илалтаhаа ...үтэлдэг Коммунис пар...ез мэргэн hургаалай ...йные харуулhан, гэр...нгил. Энэ удэр бүхы ...омнай энэ hүртэ жаг-

Илалта асаралсаhан эсэгэнэрээ, аханараа hэлгэhэн, мүнөө сагай эрхим зэбсэг, техникээр хуягжаhан сэрэгшэдээрээ омогорхогты, хүнүүд, омогорхогты! 1941 оной ноябриин 7-до Москвагай Улаан талмайhаа фронт тээшэ алхалhан манай сибирягуудай алхасые эдэ сэрэгшэд эжэ эхигүй hануулна. Дорьбоотой даа манай алхаса. Шагна, гайха, дэлхэй!

Мүнөө Вьетнамай Демократическа Республикын дэбисхэр дээгүүр зэрлиг ниидэлгэнүүдые хуулэжэ, Доминиканска республикада хүсөөрөө орожо, аашалжа байhан США-гай империалистнууд, мүн бусадшье дайсад мэдэжэ байг! Амгалан ажал, зол жаргал, гуламтаяа сахижа байhан Совет Арми хэзээдэ бэлэн. Даринь хуурай, нюдэниинь хёрхо, гарынь бата.

Сэрэгшэдэй hүүлээр республикын спортын бүлгэмүүдэй түлөөлэгшэд тугуудаа намилзуулhаар үнгэрнэ. Жагсаалай манлайда республикын спортын бүлгэм болон Союзай Соведэй түрүүлэгшэ, Дайшалхы Улаан Тугай гурбан орденой кавалер, разведчик ябаhан М. Г. Калаганский, тэрэнэй орлогшо, дайнда лётчик ябажа алдаршаhан Н. И. Иванов гэгшэд алхална. Солгёон лэ манай спортсменүүд. Балсан соонь залуугай эршэ, hудаhан соонь баатар эсэгэнэрэй үнэншэ шуhан!

Одоол хараглы!... Дайнай шэрүүн жэлнүүдые дабажа гараhан, даринь утаа hайса унхидаhан, hүрэ мяхаяа, ами наhаяа гамнангүй, дайнай дүлэн соогуур гаралсаhан баатарнуудай зэргэнүүд үнгэрнэ. Кабанскын совхозой Степнодворецкэ отделениие эрхилэгшэ, «Алдар Солын» турбан орденой кавалер Николай Фёдорович Суворов алхална. Жагсаалнууд гаражал байна. Үбсүүнүүдтэнь орден, медальнууд яларна, нюдэдтэнь юундэшьеб нулимсан мэлмэрнэ. hаныт даа, уярыт даа, хорин дүрбэн жэлэй саана даринн үнэр үшөө унхидаагүй, hахалгүй залуухан хүбүүд сэрэгэй жагсаалаар баруулаа hэн гүбэ. Тэдэнэймнай 35 мянган хүбүүд, басагадынь шалгаржа, СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаhан домогтойл!

...Хүгжэм наярна. Тугуудай намилзаан. Тэгшэ алхасануд. Барабанай таршаганаан. Хүхюун даа. Хүхюун!

Залуу наhан алхалан ерэбэ. Саб сагаан самсануудые үмдэhэн хүбүүд эсэгэнэрэйнгээ хойноhоо дабхина. Дуула, хухи, залуу наhан! Танаа нимэл зол жаргалтайгаар харахын түлөө эсэгэнэрнай дайнда унаа, хүшөө болоо, дуун соо ороо. Танай сэлмэг нюдэдэй түлөө энэ үнгэрhэн эсэгэнэр, аханар улаан шуhаяа адхаа. Таанад баатар эсэгэнэрэй халаан гээшэт! Таанадаа мүнөө сэсэглиг Бурядад оронтнай хухин, омогорхон харана. Амшяа үгэhэн эсэгэнэр, аханарайтнай шуhан уряална. Тэрэ этигэл найдалта дурасхаалда хүрэжэ, аха нүхэдтоол магтуулжа ябыт, манай залуу наhан!

Баруун Германиин реваншистнууд, ойлготы! Хүн түрэлтэнэй урда хэлэшэгүй зэрлиг зэмэ хэhэн дайсаниие бү үмөөрэгты, арад зон тэдэниие хүлисэхэгүй. Хараглы, манай Илалтын hүртэ жагсаалые! 20 жэлэй ойн наермэ жагсаалта дүнай хүгжэм залин шэнгеэр толгой дээрэтнай наяраг, арадай хүсэн асари ехэ гэжэ ойлгуулаг!

...Улаан галстуугуудаа намилзуулан пионерууд гарана. Үхибүүд—манай ерээдүй, үхибүүд—манай сэсэгүүд. Баяр жаргалаар бадарhан нюурнуудыень харахадаа, «Дайн бидэндэ хэрэггүй!» гэhэн үгэнүүдые хашхархаш. Сэлмэг байг лэ наран, сэлмэг байг лэ тэнгэри. Үхибүүд, Илалта мандуулhан эсэгэнэрэй, Коммунис партиин, агууехэ Ленинэй хэрэгтэ хэзээдэ бэлэн байгыт!..

Профессионально-техническэ hуралсалай түлөөлэгшэдэй жагсаал ербын ерэбэ. Сэнхир хухэ хубсаhануудай долгин, гэрэлтэ нюурнууд... Эдэмнай ерээдүйн барилгашад, токарьнууд, слесарьнууд. Хүдэлмэришэн ангини—халаан. Хубууд, hанагты! Дайнай шэрүүн жэлнүүдтэ завод, фабрика, предприятинуудта баhал фронт байгаа. Совет патриодууд эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллаа. «Бүхы юумэ—фронтдо!» гэhэн уряа, лозунг доро машинада тээгдэhэн ороohон, эшелон эшелоноор hубариhан мяха, тоhон, буу, техникэ, машина, самолёт, танкнууд. hанана гүт?! Тарбагатайн аймагай «Победитель» колхозой рэшүүн байhан Филипп Болынев фронт ошоходоо, 100 мянган түхэриг бэлэглэжэ, тэрэ мүнгөөр «Буряад-Монголой комсомолец» гэжэ нэрэтэй самолёт бүтээлсэхые гүйhан байгаа. Тэрэ гүйлта хангагдаhан юм. Иимэ жэшээнүүд олон.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ республикымнай ажалшад хамтадаа 295333000 түхэриг мүнгэ обороныи жасада оруулhан байха. Тиихэдэ үнгэрhэн дайн байлдаан манай колхозно байгуулалтада шалгалта боложо үгөө. Хүдөө ажахын олон түмэн ажалшад—аха дүүнэр, эжынэр үдэр, hүнигүй газараа хахалаа, тарягаа таряа, сохёо, малаа шахаа...

Хүндэтэ залуу хүбүүд! Харатан фашизмhаа Эхэ ороноо хамгаалhан жэшээ дурдагты! Мүнөө дайсанай дайнай гал дахин hүжэрөөгөө hаань, эсэгэнэрэй габьяада хүрэхал байхат! Найданабди таанадтаа!

Зүлгэ ногоон хибэс дээгүүр май hарын урихан энеэбкилэл сэнгэнэ. Хүгжэм зэдэлнэ.

...Эхэ орон, арад зон! Танай баатаршалга яаhан ехэ, гайхамшаг гээшэб! Зол жаргалаймнай, сэлмэг наранаймнай, бидэнээ түлөө унаhан баатарнуудыень мүнөө манай жагсаалда ябажана. Хараглы, хүнүүд! Баатарнуудыень үхэдэггүй. Тэдэнэргүйгөөр хорин хабар мандаашье hаа, тэдэнэрэй хэрэг, нэрээр хорин хабарай наран энеэбхилнэ.

Түрэл Буряад оромнай! Герой городуудыень Москва, Киев, Севастополь, Одессэ, Волгоград, Ленинград, шагнагты! Буряадаймнай ажалшад агууехэ Илалтын жагсаал баатар совет арадта табилсаhан хүшөөтэй нэгэн болог лэ!

Наярар лэ, Илалтын аянгата дуун!

Жагсаалай hүүлээр спортын мүрысөөнүүд болобо. Үдэшэ орой болотор хүхюу хүгжэм, наадан зугаа таhарнагүй. Илалта! Илалта! Илалта! Арад зон диилдэшэгүй.

Г. ДАШАБЫЛОВ,
Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Фронтовигуудай халаан—залуу үеэн алхална.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Эдир ленинецүүд коммунизмын хэрэгэй түлөө хэзээдэ бэлэн.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

Дайнай гал дүлэн соогуур гаралсаhан фронтовигуудалхална.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

...э жэлнүүдэй ...урасхаалда

...ад. Сэрэгэй-политиче...ай гэhэн үг адрестай 1941 оной июниин ... тосхон, Худанай Үр...ердэг hэн. Түрүүшынь ...г амгалан сагай амис...йгаа.

...ын уйлсэ гудамжануу...й болон бусад дурас...наруудаар ябаадшье ...е оронойнгоо бүхы түү...гтэй танилсажа боло...

..., Октябриин ехэ ху...лбоотой Смольный, ...декабристнуудай бу...дагсааhан Сенадай ...С. Пушкинай мунхэл...ай всадник», гурбан ...г туламта бололсоhон ...амжэтэ (урдын Пути...ород, «Эрмитаж» гэхэ...г hонин, гайхамшаг ...ль тооложо барахаар

...ий бомбын тэhэрээн, ...ерээн доро бэшэгдэ...ынь тад ондоо:

...н байдал үндэhөөрөө ...Ленинэй хотын улад ...ехэ нэрэдээ хурсаг ...ихидэлтэй, журамтай. ...дэй дунда байгаад ...ахын аргагүй.

«России урданай ниислэлдэ түрүүшымнай танкнууд оробо, үглөө-мүнөө эсэсэлэн эзэлхэбди. Хотын шэнэ комендант томилогдоо»

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Нанзатов.

...гэхэ мэтэгэ фашис сэрэгэй командовани шашалдана. Ямар hайрхуу, худалша ноxосууд бэ! Ленинградайхидай булад мэтэ эмхидэлые, баатар шанга эсэргүүсэлтые дабаха хүсэн байхагүйл. Эндэхи зон бага ехэгүй барандаа жагсан бодонхой. Бишье хэшэзлэйнгээ хажуугаар патруль, дежурствада ябалсанаб, барилгын хүдэлмэридэ хабааданаб (тэрэнь хамгаалгын лини байгаа). Удахагүй частьдаа ошохомнай ха...»

Хэдэн недели соо hураг, шэмээгүй болошобо. Тэрэ үеын үдэр—hара шэнгеэр, hарань—жэл мэтээр hанагдадаг hааб даа.

Дайнда үбгэнөө гу, али хубүүгээ, ахаяа гу, али дүүгээ мордохуулhан олон түмэн совет бүлэнэрэй нэгэн Бадмаева Цыбигма (Мухарай хүгшэн) дайсанаа даралгада хаба шадал соогоо хубитаяа оруулалсахын тула харанхыhаа харанхы болотор колхозойнгоо хүдэлмэридэ ябалсадаг hэн. Мүнөө гу, али маргааша бэшэгэй ерэхэгүйе мэдэбэшье, үдэр бүхэндэ эзэлүүдгүй почтошониие үгтадаг, центр ошогшодто заатагүй захидаг байба. Ажаллажа ябахадаа, амарха үедөө, унтаад hэрихэдээшье хубууднай хэр ябана ааб даа гэжэ hанаата болодог, дайсан хараяа түргэн лэ даража бусаhай даа гээд сэдьхэдэг байгаа.

Бүхы совет хүнүүдтэл Мухарай хүгшэн Совинформбюрогой мэдээсэлнүүдые алдадгүй шагнадаг, фронтын hонин тухай агитаторай хөөрэхые хүлеэжэ ядадаг бэлэй. Хубүүгээ hанахадаа, эхын сэдьхэл эгэрэн буйгаалдаг байhаниишьше гайхалгүй.

Тэбхэрхэн, жомбогорхон конверттэй, полевой почтын дугаартай захидал абахадаа, ухаан бодолдонь нара ногоо татадаг, тэрэнээ дахин дахин гаргажа уншаад, hахюуhан шэнгеэр хадагалдаг hэн, мүнөөшье хадагалжа байдаг.

Энэ үедэ...

Хамагhаа хүсэтэйбди гэжэ өөhэдыгөө магтадаг фашис сэрэгүүдэй Москвагай оршондо амаргалаа булга мушхуулжа байха үеэр Брянска фронт эльгээгдэhэн залуу офицер Б. Нанзатовай минометно батарей, хожомынь тэрэнэй буунуудай взвод дайсанай олохон танк бута сохиhон, хэдэн мянган фашистнуудай шархиниень хатаалгаhан юм.

Нэгэтэ госпитальhоо табиhан бэшэг ерэбэ.

«Эрьехэ наран, эзлжэн түрэ мандаа. Дэйсанай hурыень дараад, hөөргэдэн дебтолжо эхилэхэйбди. Фашис милан тахалэй «хоxойнуудhаа» орон дэлхэйгээ сэбэрлэхэ саг ойртоо.

Нэгэ шанга тулалдаанай үедэ халта «hабардуулаад», эдэгэжэ байнаб. Энэ миил хэбтэхэнь хашартай болошөө. Частьдам эльгэзгыт гэжэ удэр бүри шахуу рапорт бэшэнэб. Намда hанаэгаа бү зобогты. Илалтатай, элүүр мэндэ бусажа ерэхэл байхаб...».

Үшөө хоёр жэлэй туршада хэсүү шанга тулалдаануудай гал дүлэн, дүүн дорьбоон соогуур Эхэ ороноойнгоо, арад зоноойнгоо аша туhада мохошогүй зоригтой, сусаршагүй хүсэтэйгөөр дайлалдаба. Дайшалхы ябуулгануудайнь дундаhаа онсо шалгарhан хоёр байлдаае тусхайлан абажа тэмдэглэмээр. Чирск хотые эзэлхын тула айхабтар шанга тулалдаануд болоhон байгаа. Ахалагша лейтенант Нанзатовай батарейнхид hанаанда орохоор бэшэ hүбэлгэн добтолго хэhэн: шандаганай шабардама хүжэ намаг соогуур буунуудаа үргэлжэ, шэрэжэ гараад, хотын гол гудамжада гэнтэ орожэ, өөhэдынгөө частьнуудта зам гаргаhан. Энэ баатаршалгынгаа түлөө Бальжинима Нанзатов Александр Невскиин орденоор, бусад нуxэдынь баhал орденуул, медальнуудаар шагнагдаhан юм.

Хожомынь—Одер мурэниие гаталха үедэ Б. Нанзатовай батарей дивизион соohоо түрүүлэн, мурэнэй гол hабые гаталжа, аралнуудайнь нэгэн дээрэ буунуудаа тодхоод, дайсанай танк, ехэ буу, миномёт ба пулемёдуудые бута зада буудажа, энэ шэглэлээр совет сэрэгшэдэйнгээ Одерой баруун бэедэ гаралгые хүнгэдхэhэн байха. Энэ габьяагайнгаа түлөө Б. Нанзатов Александр Невскиин үшөө нэгэ орденоор шагнагдаа.

Дайнай дүүрээд байхада, Германиин хойто зүгhөө эжыдээ эльгээhэн бэшэг соohоонь тэрэнэй фото-зураг гаража ерэбэ.

Хубүүнэйнгээ шарай харахадаа, «баярлаhан хирээ бархирха» гэдэгтэл, эхынь нюдэдhөө баярай дуhалнууд мэлмэрбэ. 20 наhандаа (армиин албанда мордоходоо) хубүүнэйнгээ абхуулhан фотые hүүлшынь зурагтай зэргэлүүлээд үзэнэ. Александр Невскиин, Улаан Одоной хөшөөд, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай Нэгэдэхи шатын орденуул, олон медаль үбсүүн дээрээ яларуулhан, хирбээ хара hахалтай, хурса сагаан шарайтай, задарюун офицер урдаhаань хаража hууба. Нютагаархиниинь тэрэ фотыень хараад, бэшэгыень уншаад, ехэл удмагай, хүхюунүүд:

— Бальжинимые холо ошохол хүн гэжэ тухайлагша hөмди. Үхибүүн байхаhаа ондоohон лэ юм hэн. Үетэн нуxэдтээ наадаха, hургуулида hурахадаа hүбэлрэн хурса, урагшаа hанаатай, түбhэн юумэнhээ тунхаридаггүй, халтаа гэhэнhээ харюудадаггүй... Үбгэд хүгшэдтэ, үхибүүд багашуулда илгадгүй зулгы, ниилсэтэйгээр хандадаг бэлэй.

— Тэрэшни 18-тайдаа партида ороhон юумэл. Иимэ ушар Хориин түхэреэн соо хомор байха. —гээд тэндэ hүуhан үнинэй нэгэ коммунист омогорхонгёор нэмээбэ.

* * *

Фашис Германиие илаhан агууехэ дайнай дүүрэhээр 20 жэлэй түүхэтэ ойе hайндэрлэжэ байхадаа, совет патриодуудай нэгэн майор Б. Нанзатовай баатар габьяае тэмдэглэхэ, арюун тунгалаг дурасхаалыень дурдаха хүсэл түрэнө.

О. ЦЫБИКОВ,
Р. БИМБАЕВ.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1965 оной майн 12.

ДАЙШАЛХЫ ГАБЬЯАГАЙ ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУД...

Үсэгэлдэр КПСС-өй обкомой Ехэ зал соо городой предприяти, эмхи зургаануудта ажаллажа байһан бүлэг хүдэлмэришэд сугларжа, Илалтын һайндэрэй баяр дээрэ үшөө нэгэ баяр нэмэбэ. Ушарынь хэлэхэдэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсажа, эрэлхэг зориг харуулһан эдэ сэрэгшэд Илалтын үдэрөөр дашарамдуулагдан, Совет правительствын үндэр хайрада хүртэһэн байгаа.

— Илалтын үдэрэй 20 жэлэй ойгой дашарамдуулан, байгша оной майн 6-да СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй баталан абаһан Указай үндэһөөр манай республикын бүлэг ажалшад СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаха болонхой. Дайнда хабаадалсаһан офицер, сержант, сэрэгшэдтэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев орден, медальнуудые барюулхань, —гээд облвоенком нүхэр Будажабэ соносхоходонь нэрьемэ альга ташалган болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай дүлэн соогуур ябажа гараһан сэрэгшэд хойно хойноһоо һубарилдан трибунада ошожо, хүндэтэ хайрануудаа абана. Парти, правительствын шанда хүртэгшэдэй дунда дайнай эхилхэдэ Карели шадар албаяа хэжэ ябаһан ахалагша сержант Я. Л. Литвинов, Калининска болон Баруун фронт дээрэ дайлалдаһан В. З. Хохлов, Украинын хоёрдохи, гурбадахи фронтнуудта десантнигуудай командир ябаһан М. О. Петушинов, Хойто далайн сэрэгэй флодой капитан А. И. Истомин, Советскэ Союзай Герой Сергей Николаевич Орешковтэй суггаа сэрэгэй училищи дүүргэһэн И. А. Астахов болон бусад хамтадаа 55 хүн энэ үдэр орден, медальнуудые абажа, алдарта замайнгаа бэлэгүүдтэ хүртэнэ. Хамтадаа манай республикын 600-гаад хүндэ орден, медальнуудаа баригдаха болонхой.

— Маанадай ябажа гараһан алдарта замуудай тэмдэглэл—орден, медальнуудта хүртөөһэн парти, правительствадаа үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди. Амгалан тайбан ажалда хамсыгаа шуужа ороһон бидэнэр хэрэгтэй болоо һаань, ходоо хэзээдэшье бэлэн байхабди,—гэжэ шагнатдагшадай зүгһөө үгэ хэлэһэн Михаил Олзоевич Петушинов мэдүүлээ.

Зураг дээрэ: КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев М. О. Петушиновта «Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын Дайнай Хоёрдохи шатын» орден барюулжа байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

Яковлев мэргэн даа...

Россин Федерациин «Б» классай зургаадахи зонодо наадажа эхилһэн футболистнуудай дунда ээлжээлэ—хоёрдохи наадан үнгэргэдэбэ. Манай «Армеец» командын футболистнуудта айлшаар Новокузнецк городой «Металлург» команда ерэһэн байна. Хоёр жэлэй тэндэ «Б» класста наадаһан эдэнэр, үнгэрэгшэ үүлзалгада Кемерово городой «Химигтэй» өөрынгөө талмай дээрэ наадахадаа 1:1 тоотойгоор тэнцэһэн байгаа.

Үдэрэй эгсэ дүрбэн часта наадан эхилжэ, айлшад абаһаар добтолхо һанаатай урагшаа гарана. Хододоо хёрхоор наададаг «Армеец» бүлгэмэйхид айлшадай бүмбэгэ буляажа, өөһэдынь тала руу добтолно. Талмайн тэг дундаһаа добтолжо ороһон Крыласов Яковлев гэгшэд бүмбэгэеэ абамсаараа Жуйковтоо дамжуулжархиба. Бэлэн ябаһан Жуйков тэрэ сохижо, түрүүшын бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулжархиба. Айлшадай футболистнуул добтолхо һанаатай урагшаа гарабашье, амжалтагүй гэдэргээл харайлдана. Нааданай хоёрдохи хахадай дүүрэтэр улаан-удынхид дахинаа добтолжо, хоёрдохи бүмбэгэеэ сохижорхино. Энэ бүмбэгые манай гол добтологшодой нэгэ — Яковлев оруулаа.

Нааданай хоёрдохи хахад. Айлшадай добтологшод нааданай эхилхэтэй зэргэ добтолжо, харюугай нэгэ бүмбэгэ улаан-удынхидэй ворота руу оруулжа, нааданайнгаа тоо 2:1 болгоно. Нааданшье түлэг дундаа. Талмайн үрөөһэн талаар добтолһон Крыласов Яковлев хоёр бүмбэгэеэ бэе бэедээ дамжуулалсажа ябаад, урагшаа сүмэрэн орошобо. Яковлевай шангаар сохиһон бүмбэгэ баригдангүй, гурбадахи бүмбэгэ айлшадта «бэлэглэгдэбэ». Амжалтаараа дашуурһан улаан-удынхид добтолжол, добтолжол ябана. Баһа нэгэ шанга добтолгын болоходо Яковлев дүрбэдэхи бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулжархина. Тиигэжэ гансахан энэ нааданда Яковлев гурбан бүмбэгэ айлшадай ворота руу сохиһон байна. Энэнь нааданай эхилһээр 21-дэхи минутын ябажа байхада тохёолдоо.

Берлиндэ уулзалга болобо

БЕРЛИН. (ТАСС). Немец арадые фашизмһаа сүлөөлһэн үдэртэй дашарамдуулан, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь. ГДР-эй Гүрэнэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт, ГДР-эй Министрнуудэй Советэй Түрүүлэгшэ В. Штоф, Демократическа Германиин национальна фронтын Национальна Советэй Түрүүлэгшэ профессор Э. Корреис Гүрэнэй Советэй байшан соо майн 9-дэ уулзалга хээ.

Һайндэртэ хабаадахаяа ГДР ерэһэн гадаадын делегацинуудай гэшүүд, тэрэ тоодо КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнуудэй Советэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Советскэ партийно-правительственна делегаци хабаадаа.

Немец талаһаа СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, ГДР-эй Гүрэнэй Советэй ба правительствын гэшүүд, ГДР-эй демократическа партинуудай болон нийтын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, немец хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэ хабаадаһан солото хүнүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, эрдэм болон соёлой элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшад хабаадаа.

Эдэнэй дунда Германида байдаг бүлэг совет сэрэгүүдэй, ГДР-эй Арадай национальна армиин генералнууд болон офицернүүд, тэрэшэлэн дипломатическа корпусой гэшүүд байлсаа.

Уулзалга дээрэ В. Ульбрихт тобшохоноор үгэ хэлээ.

А. Н. Косыгин хани ёһоной духаряа үргөөд. үгэ хэлэбэ. Тиихэдээ СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй даалгабаряар Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жалнуудтэ Совет гүрэнэй үмэнэ габьяа гаргаһанайнгаа түлөө, СССР-эй болон ГДР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй хоорондын харилсаа холбоое бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа хүргэнэйнгөө түлөө шагнагдаһан ГДР-эй Национальна оборонын министр армиин генерал Гофманда СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй даалгабаряар Улаан Одоной орден барюулаа.

Прагада болоһон сэрэгэй парад

ПРАГА. (ТАСС). Чехословакиие Совет Армиин сүлөөлһөөр 20 жэлэй ойдо зорюулагдажа, майн 9-дэ Прагада Чехословакиин Арадай армиин частнуудай ба арадай милициин парад болоо.

Центральна трибуна дээрэ Чехословакиин Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, республикын Президент Антонин Новотный болон Чехословакиин Коммунис партиин ба правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. В. Подгорный түрүүтэй Советскэ партийно-правительственна делегаци, бусад аха дүү ороноуудай, коммунис партинуудай делегацинуул байба.

ЧССР-эй Национальна оборонын министр, армиин генерал Б. Ломский парад дээрэ амаршалгын үгэ хэлээ.

БУРЯАД УНЭН

4-дэхи нюмер.
1965 оной майн 12

ЗАХААМИН

ҮЛЭГШЭН. (Телефоноор абтаба). Хожомшог ерэдэг хабарай амисхаал Үлэгшэн нютагташье айлшалжа ерэнхэй. Бултайжа гараһан ногооной һайхан хоншуу үнэр хамар дайрана. Нэгэ иимэ, нара ногоо татаһан 1945 оной майн 9-нэй үдэр дэмбэрэлтэ Илалта ерээ бэлэй.

Мүнөө хорин жэлэй үнгэрһэн хойно энэ Илалтын үдэрые бүхы арад зонтоёо хамта Үлэгшэн нютагай ажалшад тэмдэглэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалта хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ багташагүй ехэ баяр асархаһаа гадна, дайнда унаһан хубүүдэйнгээ түлөө зүрхэ шэмхэжэ байдаг. Айл бүхэндэ шахуу иимэ шарха бии гэхэдэ алдуутай бэшэ. Эгээл иимэһээ совет араднай эб найрамдалай түлөө сусаршагүйгөөр тэмсэдэгынь бүгэдэндэ мэдээжэ. Манай нютагһаашье таби гаран хүн Илалтын нарата үдэрэй түлөө, тэнгэриин тунгалаг сэбэр байхын түлөө ами наһаяа үгөө бшуу. Эдэнэрэйнгээ дурасхаал мүнхэлхын тулада Үлэгшэн нютагта майн 9-дэ олон хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад орден, медальнуудаа зүүнхэй өндэ ерээ. Тэдэнэй дунда Ринчин-Жаб Очиров Цыдемпил Банзараксаев хоёрой үбсүүндэ олон орден, медальнууд хабарай наранда наадан байна. Эдэ хоёр Сталинградһаа Берлин хүрэтэр дайнай шэрүүн замаар гаталжа гараһан уладууд. Дайнай һүүлээр нютагаа бусажа ерээд, эрхим ажалаараа амгалан байдалаа хамгаалан жагсана. Ринчин-Жаб Очиров 1-дэхи бригадын бригадираар хүдэлдэг, Цыдемпил Банзараксаев дархан. Колхозойнгоо ажалда эрхим жэшээ харуулан хүдөлжэ ябаһан—Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадые дурдаха болоо һаа олон. Хонишод Ш. Хайдуров, Р. Очиров, малшан С. Аюшиев гээд олон байха.

Хүшөө нээлгын митинг дээрэ «Красный Октябрь» колхозой партийна комитедэй секретарь Д-Ц. Аюшиев үгэ хэлээ. Удаань Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадатша Р-Ж. Очиров үгэ хэлэжэ, хүшөөгэй хушалта абажа нээбэ. Энэ митингдэ хабаадагшад—һүргуулиин шабинар хүшөөгэй дэргэдэ хабарай сэсэгүүдые асаржа табиба.

Дайнда унаһан нүхэдэйнгөө түлөө гашуудаа һэмди, мүнөөшье үлэгшэнэйхид энээнээ мартанагүй. Теэд энэ гашуудалаа хүсэн болгожо зангиданхайбди, улам эршэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ оролдонобди, колхозоо улам шанга шадалтай болгохын түлөө оролдосотойгоор хүдэлнэбди.

Мүнөө тарилга хэгдэжэ байна. Түл түрэсэ яһала һайнаар абтаа. Иимэрхүү ажалай бэлэгтэйгээр Илалтын үдэрые үлэгшэнэйхид үгтаа.

Майн 8-най үдэшэ колхозой клубта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай илаһаар хорин жэлэй ойдо зорюулһан баярай суглаан болоо. Һүүлээрнь уран һайханай самодеятельностиин кружогойхид Ц. Шагжинай «Шүдхэртэй сундуур» гэжэ пьесэ табяа, концерт болоо. Энэ нааданда буряадууд, армянууд, ородууд хабаадажа байхыень харахадаа амгалан байдалай вахтада жагсагшадай ажал хэрэгые ойндоо оруулжа байбаб.

Д. САНЖИЖАПОВ,
Захааминай аймагай Үлэгшэнэй сомсоведэй түрүүлэгшэ.

НАРҺАТА

Яруунын аймагай колхоз, совхозуудаар, эмхи зургаануудаар баярай суглаануул, митингнүүд боложо үнгэрөө. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай илаһаар хоридохи хабар айлшалжа ерэбэ. Үльдэргын «Коммунизм», Эгэтын «Дружба», «Победа» колхозуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда наһа бараһан нүхэдтөө хүшөөнүүдэй һуури табиба.

Аймагай центрэй ажалшадай хабаадалгатай суглаан болоо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл эндэ сугларанхай. Манай аймагай баатар хүбүүн—Советскэ Союзай Герой Иван Максимович Трофимовта Советскэ правительствын, партиин ЦК-гай үмэнэһөө үттэһэн бэлэг —часы барюулагдаба.

Автомашинын жолоошон Куприян Иванович Вялковта Забайкальска сэрэгэй округһоо мотоцикл бэлэг үгтэбэ.

Ямаршье харгы замда ябажа байдаг юрын машинын жолоошон нүхэр Вялковай намтар ехэ һонин юм.

Энэ хүн өөрынгөө мүнгөөр танк худалдажа абаад, һүр хүсэтэ машинадаа һуугаад, бүхы дайе гаталжа гараһан түүхэтэй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ябалсаад, зүүн тээ империалис Японие бута сохилгодо хабаадалсаһан. Дайнай һүүлээр хуягта сэрэгэйнгээ машинаһаа буужа, нүхэр Вялков амгалан замай ашаанай машина жолоодоно.

Б. ЦЫРЕНДЭЛЭГЭЙ.

МУХАР-ШЭБЭР

Илалтын хоридохи хабар айлшалжа ерэнхэй. Энээндэ зорюулагдаһан жагсаал Мухар-Шэбэртэ болобо. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшад һайндэрэй жагсаалай манлайда алхалалдана. Удаань эдэнние халагшад—армида абтаха залуушуул мүн лэ алхасаяа жэгдэлэн татана. Эдир пионернүүд, шуран солбон бэетэн—спортсменүүд алхалалдана. Жэгдэ алхасатай колоннонуул һубарилдана, улаан [illegible] на. Илалтын һайндэ[illegible] гууд...

Партиин Мухар-Шэ[illegible] нэгэдэхи секретарь И. [illegible] хуряанги үгэ хэлэжэ, [illegible] нээбэ. Эсэгэ ороно[illegible] дайнда хабаадагшадые, [illegible] жалнуудтэ илалта хам[illegible] лөө колхозуудта хүр[illegible] дые, бүхы ажалшадые, [illegible] рёодтой боложо ябаа[illegible] лые, эдиршүүлые пар[illegible] секретарь амаршалба.

Мухар-Шэбэрэй аймаг[illegible] хэхэ комитедэй түрүү[illegible] Цыбиков, аймагай пое[illegible] ребренников гэгшэд а[illegible] хэлэбэ.

Эсэгэ ороноо хамгаа[illegible] совет арадай илаһаар 20 [illegible] зорюулһан хүшөөгэй [illegible] табилган болоо. Гадна а[illegible] шад Мухар-Шэбэртэ та[illegible] хүшөөнүүдэй дэргэдэ ве[illegible] биба, эдир пионернүүд [illegible] лэй арюун хэрэгые үр[illegible] бэлэн байһан тухайда[illegible] гаригаа үгэбэ.

Совет арадай энэ ех[illegible] магай колхоз, совхозуу[illegible] тэмдэглэгдэбэ.

Г. Ч[illegible]

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ХОРИДОХИ ХАБАР

ХҮНГЭН СОЛБОН ТАМИРШАД

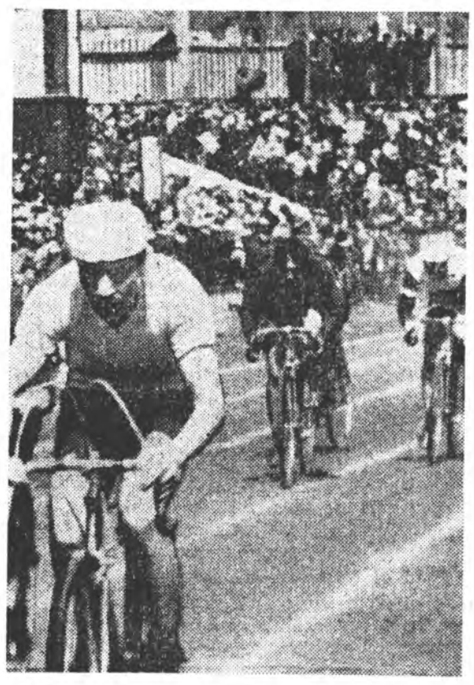

Велосипедистнүүд урилдаанай талмай дээрэ.

Наратай дулаан намдуу тунгалаг үдэр. Иимэ һайхан үдэр хүнүүдэй һанаа сэдьхэл баярлуулна. Илангаяа спортсменүүд хүхюу сэнгүү.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадаймнай илаһаар 20 жэлэй ойн баярай үдэр республикымнай спортсменүүд Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой талмай дээрэ гараа. Тэдэнэр бэе махабадайнгаа хүнгэн солбон тамирай хүсэ шадал харуулан һайндэрэй жагсаалда гараа.

Стадионой жэгдэхэн зүргэ харгы дээгүүр мотоциклистнар, велосипедээр, ябагаар урилдаагшад хойно хойноһоо һубарин дабшаа. Бахим хүдэр балсантай барилдаашан, номо һаадагаар мэргэн харбагшад тэдэнэрэй зэргэдэ ябалсана. Ерээдүйн ехэ мүрысөөнүүдтэ илагшад болохо эдиршүүлыешье харанабди.

Тиигэһээр байтар спортивна мүрысөөнүүд эхилжэ, стадионой түб трибунын сэхэ урдахана барилдаашад дүрэ буляалдан хам оролдоно. Арга мэхэ гаргажа, абаһааршье шарбуулжархёошониие харанабди. Номо һаадаг дэлижэ байгаад харбаашадай бахатайгаар онохонь урматай.

Удангүй сэрбүүн шуумар бэетэй басагад, хүбүүд урилдаанай зүргэ дээрэ гаража, алиниинь алин гэшэгүй ана мана гүйлдэнэ. Тиигэһээр ябатараа зариманиинь урагшаа һуга харайн гаража, нүгөөдүүлһээ шалгарна.

Хурдан велосипедээр хуа тооһо татуулан жэнгэрыдүүлээшэнэй урилдаан хабатай. Ябагаар, мүн велосипедээр олон километрэй урилдаануудшье боложо, тэрээндэ шалгарагшад альга ташалгаар угтагдана.

Барилдаа, урилдаагаар, сур харбалгаар мүрысөөндэ түрүүлһэн эрхим спортсменүүдтэ чемпионой нэрэ зэргэ хүртөөгдэбэ.

20 модоной урилдаанда [illegible] хүдөө ажахын институтай студент [illegible]иасв.

Сур харбаан. Зураг дээрэ (зүүн гарһаа): Баргажанай аймагай Баян-Голой 11 жэлэй һургуулиин 9-дэхи классай һурагша Шура Будаева. Нүгөөдэнь Даши Эрдынсев.

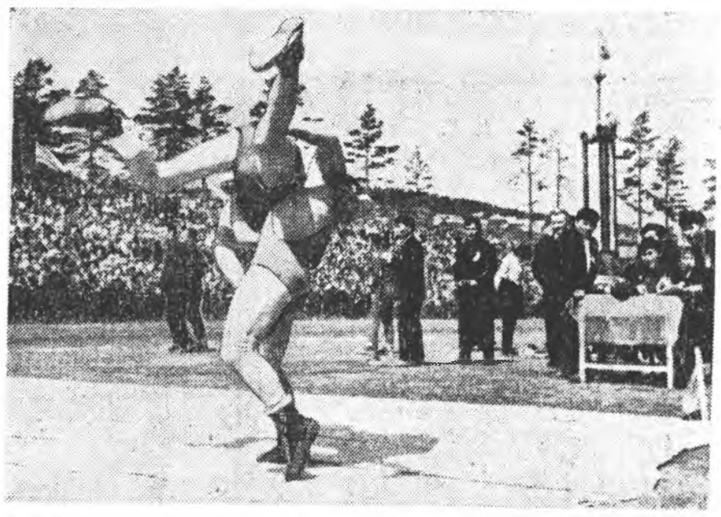

Бүхэ барилдаан түлэг дундаа. Балсан хатуушуул хүсэ шадал, шамбай солбоноор туршана. Барилдаашад Виктор Баймеев, Базар Степанов гэгшэд барилдана.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фотонууд.

Эзэрхэг хамаархалгын шэнэ түсэбүүд

ВАШИНГТОН. ТАСС-ай корреспондент В. Петрусенко иигэжэ дамжуулба:

Кубын, Конгын, Берлинэй, Вьетнамай хэрэгүүдтэ хамаархаха «габшагай бүлэгүүдэй» удаа «Доминиканска габшагай бүлэг» гэдэг Вашингтондо бии болгогдоо. Энээндэнь гүрэнэй департаментын, Пентагоной ба бусад правительственна зургааануудай түлөөлэгшэд ороно.

Гүрэнэй департаментын хэблэлэй асуудалнуудые эрхилдэг түлөөлэгшэ Макклоский гэгшын мэдүүлһэнэй ёһоор, энэ бүлэгынь американска ороноуудай хоорондын зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ США-гай сэрэгүүдэй хабаадаха ябадалтай холбоотой асуудалнуудые шиидхэхэ юм ха.

Эдэ хүсэнүүдые бии болголготой холбоотойгоор Вашингтондо тохёолдоһон бэрхэшээлнүүд нимэ хүсэ бии болгохо тухай шиидхэбэри ОАГ-ай зүблөөндэ абхуулха гээд американска дипломатиин үзэһэн бэрхэшээлнүүдэй үргэлжэлэл болоно.

Иимэ шиидхэбэри гаргахые буруушаажа дуугаа үгэһэн табан орон — Мексикэ, Перу, Эквадор, Уругвай ба Чили — Доминиканска Республикада уни ошоһон США-гай 20 мянган солдадай эзэмдэхы үүргые далдалхын тула өөһэдынгөө сэрэгүүдые тимшэ эльгээхэгүй гэжэ шиидэнхэй байна. «Вашингтон ивнинг стар» газетын бэшэһэнэй ёһоор, эдэ табан ороной хараа болол «США-гай правительствые охеэр тэлмэйлуулаа».

Тинмэ хүсэ бии болгохо гэжэ дуугаа үгэһэн ороноуудай правительстванудшье жандармын үүргэтэй корпусто хабаадахые яаранагүй. Эдэнэ Доминиканска Республикада эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые буруушаагша Латиин Америкын улад зоной һанал бодолые хараада абангүй байха арганьгүй.

Америкын Холбоото Штадуул Доминиканска Республикадахи арадай хүдэлөөе сэрэгэй хүсөөр дараха һэдэлгэ гаргахынгаа хажуугаар Центральна Америкын энэ ороондо эсэргүү политическэ хардалга, гүрдэлгэ эмхидхэхэ гэжэ оролдоно. АП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Венесуэлын ба Коста-Рикын агсан президентнэрые, тэрэшэлэн Пуэрто-Рикын агсан губернаторые (эдэнэр мүнөө США-гай ниислэлдэ байдаг) «Карибска бишыхан орон дотор конституционно правительство һэргээхэ түлөөлэгдэтэй тусхай комиссарнуул болгохые» Вашингтон хүсэнэ. Тиин Вашингтон эдэ томилолгонуудаа баһал ОАГ-ай гараар хүүлхэ хүсэлэнтэй байна. Тусгаар гүрэнэй хэрэгүүдтэ хамаархалгын шэнэ түсэбүүд, «тон аягүй» гэжэ АП агентствыншье нэрлэһэн түсэбүүд зохёогдоо.

«Вашингтон Дейли Ньюс» газетэ бүри шанга хэмжээнүүдые абахые дурадхан, түрүү бэшэг дотороо иигэжэ мэдүүлнэ: ОАГ-ай зүгһөө энэ ороние «харгалзалгадаа» абалга Доминиканска хёмороо шиидхэхэ гэнэхэн энэ болоно.

Партизанууд добтолно

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Һаяхан Урда-Вьетнамай 1000 шахуу партизанууд Меконг мүрэнэй урда адагта байһан правительственна сэрэгүүдэй бэхилмэл газарые эзэлээ.

Хүндэ миномёдуудта дэмжүүлэн бэелүүлэгдэһэн энэ ябуулгань һүүлай үеын эгээн шанга добтолго болоно. Партизанууд дайсанай 115 солдат үгы хээ.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда-Вьетнамай патриодуул майн 9-дэ Урда-Вьетнамай гурбан тосхондо, Сайгонһоо 50 шахуу километртэ байһан правительственна сэрэгүүдэй подразделениде добтолоо. Американска информационно агентствэнүүдэй мэдээсэнэй ёһоор, правительственна сэрэгүүд 28 хүнөө алуулһан, 50 гаран хүнөө шархатуулһан, 10 хүнөө һураггүйгөөр алдаһан байна. Тэрэшэлэн американска офицер алагдаа.

Американска тугые галдаба

САНТЬЯГО. (ТАСС). Доминиканска Республикада эсэргүү американска сэрэгэй түримхэй добтолгые буруушааһан ехэ митинг һаяхан энэ хотодо болоо. Чилиин ажалшадай нэгэдэмэл центрэй эмхидхэһэн энэ митингдэ хабаадагшад американска сэрэгүүдые Доминиканска республикаһаа дары гаргаха эрилтэ табиба. Американска гүрэнүүдэй эмхиин тур доро хэгдэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгада Чилиин нэгэшье солдат хабаадаха ёһогүй гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Американска империализмын эзэрхэг түримхэй политикые буруушааһанай тэмдэг болгон, энэ митингдэ хабаадагшад Америкын тугые галдаа.

Табан самолёт унагаагдаба

ХАНОЙ. (ТАСС). ДРВ-гэй газар дайда руу американска авиациин добтолхо үедэнь майн 9-дэ Арадай армиин частнууд, даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, американска реактивна табан истребитель унагаагаа.

Эдэ самолёдуул Иге Ан. Куанг Бинь провинциинуул дээрэ буулгадажа унагаагдаа гээд ВИА агентство мэдээлэбэ.

ПРАВ[illegible] БУРЯТ[illegible]

Мүнөөдэрэй [illegible]

Нэгэдэхи хуудаһан[illegible] Германие иаһан И[illegible] жэлэй ойгой дашара[illegible] хы ороноуудай правит[illegible] парламентнуул болон[illegible] КПСС-эй Центральна [illegible] СССР-эй Верховно С[illegible] зидиумэй, Советска С[illegible] вительствын хэһан[illegible] Кремлиин ордондо [illegible] залганууд тухай.

Хоёрдохи хуудаһан[illegible] ша арадай алдарта[illegible] (Илалтын үдэрэй [illegible] Москвагай Улаан т[illegible] болоһон сэрэгэй пар[illegible] нуул-дайнай геройнуу[illegible] Верховно Советэй П[illegible] Илалтын һайндэрые [illegible] торнай яажа тамдаг[illegible] мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһан[illegible] дай 25 жэлэй ойн ва[illegible] дион дээрэ болоһон ж[illegible] материал. Хилын са[illegible] сэл.

Дүрбэдэхи хуудаһан[illegible] тын һайндэрые рес[illegible] аймагуудай һайндэрэ[illegible] мэдээсэл болон ба[illegible] рпалнуул.

Сагаан [illegible]

Улаан-Удын а[illegible] мэдээсэһэнэй ёһоор [illegible] публика доторнай [illegible] нэгэ сэлмэжэ байха. [illegible] орохогүй. Һулаханаа[illegible]

Республикымнай [illegible] гуудта 6—11 градус, [illegible] гуудта 11—16 гр[illegible] Улаан-Удэдэ үглөөгү[illegible] дус хүйтэн, үдэрэй [illegible] дус дулаан байхаар [illegible]

Редактор
Ц. О. [illegible]

Манай адрес, телефон[illegible]

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. [illegible] **улица Ленина, 35. Телефоны:** редактора—23-67, [illegible] тора—38-42, зам. редактора—35-84, секретаря [illegible] отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, про[illegible] —48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: парти[illegible] —40-49, идеологический—24-74, советского строи[illegible] быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, [illegible] ции—34 05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати [illegible] Министров Бурятской АССР.

[illegible]